

О. І. Горбачевський

*Нариси
з історії освіти
Словечанщини та Овруччини*

Монографія

Словечне-2019

ББК

ISBN

О. І. Горбачевський

«Нариси з історії освіти Словечанщини та Овруччини. Монографія» – Словечне;
СВС Стужук В. М., 2019 – 80 с. Українською мовою.

В даному виданні вміщено нариси історії шкільної освіти Словечанщини та Овруччини. Книга призначена для краєзнавців, вчителів історії, студентів, учнів шкіл і всіх тих, кому не байдужа історія рідного краю.

ISBN

© Горбачевський О. І.

Зміст

Передмова.....	4
Перші кроки освіти на Словечанщині.....	5
Антоновицька загальноосвітня школа I-II ступенів.....	16
Бігунська загальноосвітня школа I-III ступенів.....	19
Білківська загальноосвітня школа I-II ступенів.....	22
Городецька загальноосвітня школа I-II ступенів.....	24
Красилівська загальноосвітня школа I-II ступенів.....	26
Левковицька загальноосвітня школа I-II ступенів.....	28
Листвинська загальноосвітня школа I-III ступенів.....	30
Лучанківська загальноосвітня школа I-III ступенів.....	33
Можарівська загальноосвітня школа I-III ступенів.....	35
Ново Велідницька загальноосвітня школа I-III ступенів.....	36
Покалівська загальноосвітня школа I-III ступенів.....	42
Прибитківська загальноосвітня школа I-II ступенів.....	44
Сирницька загальноосвітня школа I-II ступенів.....	45
Слобідська загальноосвітня школа I-II ступенів.....	46
Словечанська загальноосвітня школа I-III ступенів.....	48
Сорокопенська загальноосвітня школа I-II ступенів.....	55
Усівська загальноосвітня школа I-II ступенів.....	56
Хлуплянська загальноосвітня школа I-II ступенів.....	56
Черевківська загальноосвітня школа I-II ступенів.....	60
Тхоринська загальноосвітня школа I-III ступенів.....	61
Династія вчителів Дубницьких.....	64
Музей історії освіти.....	67
Культура Словечанщини.....	69
Додатки.....	72
Список використаних джерел і літератури.....	75

Передмова

Напевне для кожної людини її свідоме життя починається з школи. Саме школа стала першою сходинкою на життєвому шляху. І будь хто ти: простий робітник чи службовець, чи керівник величезного підприємства, але перші твої самостійно пізнані істини, перші думки і устремління були закладені саме в школі. Велика заслуга в цьому твоїх перших вчителів, що намагалися посіяти в юному серці найкращі світоглядні ідеали добра і розуму. Отже, і дана книжка присвячена саме школі. А конкретніше історії шкільної освіти. Працюючи над створенням даної книжки, ми не намагалися охопити всю Овруччину адже це великий за своєю територією край. Тим більше, що до 1962 року на Овруччині було два райцентри Овруцький і Словечанський. То ж потрібно було дослідити величезний масив інформації. Тому зміст цієї книги присвячено школам Словечанської зони, відповідно і розвитку освіти на Словечанщині.

Адже саме історія Словечанщини є найбільш малодослідженою серед істориків-краєзнавців темою. Створення книги, тим паче, історичної то велика і кропітка справа, тому варто згадати і про тих людей, які надали значну допомогу у підборі інформації до даної книжки це – Сівкович М. В. с. Словечне, Паніна В. В. Погребна К. П. с. Нові-Велідники, Невмержицька О. В. с. Левковичі, Корсун Л. М. с. Красилівка, Куліш А. П. с. Бігунь, Прохоренко Л. О, Гаєвська Т. М. Гусаревич Л. М. Мошківська Л. С. Овруч, без них, напевне, ця праця не була б такою, якою є вона на сьогодні. Тож хочеться вірити, що гортаючи сторінки цієї книжки молодь, збагатиться ще однією, хоч і незначною, але вагомим часточкою нашого минулого ну, а старше покоління пригадає далекі шкільні роки дитинства.

А для ветеранів педагогічної ниви подарує іще кілька миттєвостей теплих і щирих спогадів про свої перші кроки у вчительській справі.

Автор.

Перші кроки освіти на Словечанщині

Початок освіти на Словечанщині бере своє начало в IX-X століттях, коли писали на бересті «чертами і резами», а потому глаголицею і вже з XI століття кирилицею.

В IX столітті утворилася держава Київська Русь. Вона об'єднала навколо себе багато розрізних племен. Щоб надійно згуртувати раніше розрізнені племена, великий Київський князь Володимир Великий відмовився від язичництва і прийняв християнство. Після чого в багатьох містах держави почали засновуватись церкви та монастирі. А для розвитку такої держави як Київська Русь потрібні були грамотні і освічені люди. Відтак постала проблема освіти на теренах Русі-України.

Перші школи, засновані князем Володимиром в IX столітті «для дітей вищої чади» при Десятинній церкві засвідчили їх необхідність для держави, і вони почали створюватися при всіх великих церквах та монастирях. Напевне, що в місті Овручі при Св. Василівській церкві була відкрита така школа. Саме вона і була першою школою на Овруччині і Словечанщині (1).

Ще одним центром освіти на Овруцьких землях, можна вважати Левковицький Св. Миколаївський чоловічий монастир, що знаходився в селі Невмержицьке, тепер Левковичі Овруцького району (2). Але ці церковні школи не могли задовольнити потреб всіх бажаючих. Тому за тих часів можливість отримання хоч якоїсь освіти мали лише заможні люди.

Великий внесок у розвиток освіти Овруча і навколишніх земель зробила ієзуїтська колегія, заснована орденом ієзуїтів. Саме з цього навчального закладу вийшло багато освічених людей. Тож кілька слів про історію цього закладу.

А починалось все в 1632 році, коли Овруцький шляхтич, в минулому вихованець ордену ієзуїтів Олександр Єлець, заснував такий заклад як колегію в містечку Ксаверів під Овручем. Та ще, крім того записав свої маєтності Літвиновичі та Базар з поблизькими селами на фундування колегії і шкіл для дітей овруць-

кої шляхти. На таке меценатство він отримав дозвіл і схвалення короля Владислава IV (3).

Через кілька років після відкриття колегії Київська шляхта на сеймику у Володимирі-Волинському ухвалила просити сейм про перенесення колегії з Ксаверова до Овруча. Однак для облаштування колегії в Овручі необхідні були значні кошти. Тому керівництво ієзуїтського навчального закладу звернулося до київської шляхти по допомогу.

Шляхта, щиро бажаючи допомогти ухвалила новий «подимний» податок з кожного двору на розвиток освіти у краї.

Про досить щедрі пожертви свідчить опис збудованої колегії. Колегія була збудована у формі букви Ш і складалася з трьох поздовжніх будівель, з'єднаних однією поперечною. У першій поздовжній будівлі на другому поверсі розміщувалися класи на 300 учнів та одне господарське приміщення. На третьому поверсі містилися класи для риторики, зала засідань, зала для театральних вистав. Другу поздовжню будівлю зайняв новомурований костюл з трьома куполами (два були вкриті міддю, третій бляхою). Третя будівля станом на 1777 рік була побудована лише до вікон першого поверху (4). Здавалося, цей навчальний заклад надовго закріпився на Овруччині.

Та в 1773 році згідно з буллою папи Климента XIV, який нищив ієзуїтський орден, ієзуїти були вигнані з Овруча, а їх колегіум закритий, а майно було передано овруцьким базиліанам.

В 1774 році на основі майна розформованого колегіуму було відкрите трьохкласне училище під егідою Краківських академіків. Це училище давало можливість дітям дворян та духовенства здобути хоч початкову освіту та виховання (5).

Зміни в підпорядкуванні навчального закладу не могли не вплинути на процес навчання. Так, проведена 1774 року перевірка училища засвідчила, що навчальний рік не почався вчасно через нестачу професорів, та ще через те, що викладачі не були впевнені у своєчасній виплаті їм заробітної платні. До 1 липня 1774 року платню їм виплачували вчасно. Новий навчальний рік мали розпочати:

1. Ксьондз Анджей Громадський, екс ректор;
2. Ксьондз Міхал Соболевський, викладав гуманітарні дисципліни;
3. Ксьондз Станіслав Каменецький, викладач;
4. Ксьондз Петро Кучерський, добрий знавець риторики;
5. Ксьондз Бенедикт Кжеш, викладач риторики філософії;
6. Ксьондз Юзеф Артельський, скарбник;
7. Ксьондз Марцін Шинявський;
8. Ксьондз Миколай Маркевич (6)

У 1786 році Овруцьке училище відвідав з візитом візитатор Б. Гарицький. Побувавши на заняттях та поговоривши з вчителями, він занотував у своєму звіті: «Заняття відбуваються згідно з розкладом протягом 10 годин. На запитання та завдання учні відповідають досить добре. Ксьондз Охоцький утримує тут кільканадцять учнів власним коштом, переймаючись всіма їх потребами. Близько 40 учнів навчаються німецької мови, деякі з учнів вчать слов'янську мову. Префект часто відвідує наймані учнями квартири з метою їх перевірки» (7).

У 1790 році викладацький колектив налічував 5 вчителів це були К. Веселовський, М. Дичаковський, Ю. Яніцький, С. Держановський, Я. Поповський.

В 1796 році в училищі навчалося 105 дітей (8).

Але попри все основна маса населення Овруччини була обділена в плані освіти.

І тільки з другої половини XIX початку XX століття ситуація змінюється на краще. В 1860 році з міста Полонне Новоград-Волинського повіту за вказівкою попечителя Київського навчального округу М. І Пирогова було переведено в місто Овруч дворянське училище, в якому здобували освіту 22 учні із заможних родин повіту. Викладання в училищі велось російською мовою. 1869 року це училище було реорганізоване в Овруцьке міське двухкласне училище. Мало два відділення, чоловіче та жіноче, кожне з відділень складалося з двох основних класів і підготовчого. Підготовчий клас в свою чергу ділився на три групи (9).

Це училище відносилось до відомства міністерства народної освіти і безпосередньо підлягало Дирекції народних училищ Волинської губернії.

В 1913 році Овруцьке міське двокласне училище було ліквідоване. Замість нього виникають два самостійні навчальні заклади Овруцьке чоловіче вище початкове училище та Овруцьке жіноче вище початкове училище. На 1914 рік на утримання Овруцького чоловічого вищого початкового училища з казни виділялося 8095 рублів 88 копійок, з спеціалізованих засобів 619 рублів 40 копійок. Училище розміщувалось у власному будинку мало 2 класи, і 81 учня. Плата за навчання складала 10 рублів в рік.

Інспектором чоловічого училища, а за одне і викладачем математики служив Надвірний радник Пимен Микитович Семенов, який мав звання учителя повітових училищ і отримував платню – 960 рублів і за завідування училищем 300 рублів.

*Серпнева нарада директорів і завучів шкіл
Словечаниці 1951 рік*

Учителем російської мови був Стефан Тимофійович Кисленко, з платнею 960 рублів в рік. Історію і географію з платнею 960 рублів в рік викладав Іван Васильович Садовничий. Законотчитель протоієрей Феофан Антонович Ящинський, отримував платню в 500 рублів.

З платнею в 90 рублів уроки співів давав учитель Іван Петрович Войташевський. А фізкультуру викладав відставний унтер-офіцер Ілля Іванович Рябченко з платнею в 108 рублів. При училищі був і свій лікар Колезький радник Василь Васильович Белов (10).

В тому ж 1914 році на Вище жіноче училище від казни виділялося 6476 рублів було 2 класи і 48 учениць.

Обовязки завідувачки училища виконувала вчителька російської мови Лідія Олександрівна Палецькая, яка отримувала платню в 480 рублів та за завідування 300 рублів. Закон Божий читав священник Стефан Михайлович Дроздовський з платнею в 500 рублів. Математику викладала випускниця Острозької школи графа Блудова, Олена Романівна Хрмановська з платнею в 672 рублі. Обязки вчителя історії і географії виконував Віктор Феофілович Познанський, з платнею в 528 рублів. Уроки рукоділля давала Марія Арсентіївна Зінкевич (11).

А співи викладав той ж самий викладач, що в чоловічому училищі.

Найстарішою сільською школою Овруцького повіту була школа в селі Петраші (нині с. Листвин прим авт.) створена 1862 року.

З 1864 року починає діяти парафіяльна школа в містечку Словечне. А з 1870 по 1913 рік такі ж школи засновані в більшості волосних сіл повіту(12).

Але умови навчання і матеріальна база в таких школах була жалюгідною. Дуже часто такі церковно приходські школи розміщувалися в кухні або коморі церковного причетника. В 1903 році на кожну школу витрачалося трохи більше, ніж 200 крб, а на школу грамоти – 130 крб. Сюди входили і витрати на утримання вчителів. Цих грошей не вистачало навіть, щоб прохарчуватися вчителіві (13).

Серпнева нарада вчителів Словечаницини 1953 рік

І хоча міське та повітове управління Овруча намагалося якомога більш-менш покращити стан освіти повіту. То Міністерство народної освіти гальмувало рух справи. Так міське управління міста Овруча 11 квітня 1907 року надіслало прохання міністру освіти про відкриття в Овручі чоловічої гімназії. Але через відсутність коштів міністерство не поспішало з відповіддю. І лише 1 вересня 1917 року Овруцьку чоловічу гімназію було відкрито. До неї було прийнято 129 учнів, які ділилися по класам 1 кл. – 52 учні; 2 кл. – 37 учнів; 3 кл. – 25 учнів; 4 кл. – 15 учнів (14).

Зате в грудні 1917 року припинила свою діяльність жіноча гімназія Келлер. Вона уступила місце міській жіночій гімназії, де працювало 8 учителів, які викладали природознавство, математику і фізику, географію та історію, німецьку мову та рукоділля. Підготовчий клас цієї гімназії вела випускниця Бакинської гімназії Інна Павлівна Чернецька.

Також в місті Овруч працювала школа «Талмуд-Тора», яка утримувалась за рахунок «коробочного збору» і приватних пожертвувань.

У 1913 році на ту частину повіту, яку нині складає Овручина було всього 18 одно і двокласних шкіл, у яких працювало 30 вчи-

телів, де навчалось понад 1400 учнів. Державні та приватні фінансування цих шкіл складали близько 25 тис. руб. У місті працювали лише 4 нижчі школи, де 15 вчителів навчали грамоті 445 дітей (15).

Кілька слів хочеться сказати і про матеріальне забезпечення таких шкіл.

Так Овруцька жіноча повітова однокласна школа, не маючи власного приміщення, містилася в найманому будинку, орендуючи його в «общества трезвости» (16). Варто сказати, що до революції на Житомирщині майже не було жодної школи, приміщення якої відповідало б елементарним вимогам. Початкові школи не мали хороших меблів, не забезпечувалися навчальними посібниками.

Єпархіальний наглядач у своєму звіті за 1913 рік відмічав, що «Гошівська школа Овруцького повіту справляє найнеприємніше враження. Вона містилася в невеликому, почорнілому, з прогнилим дахом будинку, де майже немає меблів. Класною лавою служить звичайна довга дошка, покладена на двох дерев'яних обрубках. При школі немає сарая, і паливо зберігається в класній кімнаті» (17). Початкові школи не могли нормально працю-

Нарада директорів шкіл Словечанського району 1956 рік

вати ще і через погане відвідування їх дітьми. Цьому заважали віддаленість шкіл від населених пунктів і матеріальні нестатки родин учнів.

Щоденники і доповіді повітових наглядачів церковно-приходських шкіл насичені повідомленнями про страшну нужденність дітей школярів, а отже, і про злиденні животіння їхніх батьків.

В доповідній записці єпархіального наглядача по Овруцькому повіту за 1914 рік говориться, що в Овруцькій двокласній школі значна частина учнів не відвідувала школи «через відсутність теплої одежі».

Кілька слів хочеться сказати про систему навчання і виховання в таких церковно-приходських школах. Діти в той час виховувалися в дусі монархізму. У школах панувала горезвісна система зубрячки і муштри. Основним предметом в школах тоді був Закон Божий та церковно-слов'янська мова. Будь яка недооцінка цих предметів суворо переслідувалася.

Невдовзі почалися події, пов'язані з Українською революцією 1917 року, повалення влади царату, правління Тимчасового уряду, виступи більшовиків. У цій круговерті питання освіти в нашому краї на деякий час ніби відступило на задній план. Але після приходу до влади більшовиків, питання освіти не могло не оминати всеосяжне око зору більшовицького керуючого апарату.

На кінець 1923 року в районі було 32 школи, в яких навчалося 2987 дітей, хоча дітей шкільного віку було 7177 чол. У районі працювало 67 учителів. 11 шкіл розміщувалося у звичайних сільських хатах. Для ремонту їх було відпущено 1863 руб; 775 руб; школи отримували гроші також і на опалення (18). У 1924 році відбулася реорганізація навчального процесу, і в місті Овруч почали функціонувати 2 школи: перша українська 8-річна і друга єврейська 7-річна. На 1925 рік кількість вчителів зросла до 34, вони навчали 482 учні (19).

1923 року згідно з новим територіальним поділом було створено Словечанський район, який проіснував до 1962 року (20).

Відповідно того ж 1923 року було утворено Словечанський

районний відділ освіти, під керівництвом якого опинилася половина шкіл нинішнього Овруцького району.

За період існування Словечанського району (1923-1962) відділом освіти району керували: 1. Артем Шумський; 2. Федоренко; 3. Іван Артемович Довбаш; 4. Михайло Федорович Дідківський; 5. Микола Васильович Сівкович (21).

Значний крок в галузі освіти Овруцького і Словечанського районів було зроблено в кінці 30-х років. Так, в місті Овруч працювали перша і друга середні школи, єврейська семирічка. Загалом 84 вчителі і 2 тисячі учнів. На той час в районі була 51 школа: 7 середніх, 25 НСШ, 19 початкових. Ними було охоплено 10943 дитини шкільного віку.

І якщо, скажімо, в Словечному в 1927 році працювали профшколи 1-го ступеня, єврейська 4-класна школа, трудова українська семирічка, то в 1940 році уже навчалися всі діти району (22).

22 червня 1941 року початок тяжких випробувань, що випали на плечі поліщуків. Війна переставила все по своєму. Тяжкі воєнні роки окупації, спалені села, і сотні загиблих, а скільки вчителів склали свої голови за визволення від фашистських загартників, мабуть, тепер і не злічити.

17 листопада 1943 року місто Овруч було звільнено від ворога. А Словечне 20 листопада 1943 року. І хоч остаточне визволення району все ж не визначало кінець війни, проте всі хто не міг продовжувати бойову службу, взялись за відбудову зруйнованого господарства району.

Значну роботу в цьому плані було проведено завідуючим Овруцьким РАЙВНО Б. М. Білявським та завідуючим Словечанським РАЙВНО М. Ф. Дідківським.

Долаючи великі труднощі, керівництву Словечанським РАЙВНО, і вчителям (а це були 15-16 річні дівчатка) вдалося з вересня 1944 року відновити навчання дітей. Дуже важко було починати все заново книжок не було, писали на газеті або шматках бумаги, наочності теж ніякої, для першокласників її вчителі виготовляли від руки після уроків при тусклому світлі гасової лампи. Як свідчать документи на 22 грудня 1943 року в Овруць-

кому районі почали навчання 39 шкіл, з 43 шкіл наявних в районі. Ці школи охопили навчанням 440 учнів. А от з вчителями було важко, так з числа працюючих 39 шкіл повністю укомплектованими за рахунок місцевих вчителів було лише 29 шкіл.

В Словечанському районі ситуація була зовсім іншою. На 25 січня 1944 року було відкрито 16 початкових шкіл, які охопили навчанням 1321 дитину, до роботи було залучено 39 чоловік наявного педперсоналу.

Але школи були відкриті лише в селах, що вціліли. В подальшому в повністю погорілі села вивозилися хати поліцаїв, щоб якось відновити навчання.

Пройшов ще рік, і ось нарешті така довгоочікувана Перемога. Трудівники району розпочали інтенсивну відбудову районного центру і прилеглих сіл. В 1946-1947 роках Словечанці взяли за активну підготовку шкіл і ремонту. З 15 травня в селах Ясенець, Нижня-Рудня, Верхня-Рудня, Лучанки, Возничі, Далета, Сирниця, Рокітно, Бігунь розпочались будівельні роботи. Як повідомляла газета Словечанського району «Патріот Батьківщини»

Нарада освітян Словечанщини 1955-1956 навчальний рік

«В 1946 році було побудовано 9 нових початкових шкіл». За 5 днів на попелищі стараннями колгоспників сіл Сирниці та Побич збудовано Сирницьку школу. До 1952 року завершилася відбудова райцентру Словечне, загалом по селах району більш менш відбудувалися. На серпневій конференції вчителів в 1946 році відзначені вчителі які забезпечують в своїх класах високу міцність знань, програмового матеріалу: Горобчук Н. К. Дідківську Н. Ю. (Велідницька школа), Щербач В. О. Стельникович В. С. (Словечанська школа), Добринську Г. Г. (Селезівська початкова школа), Куліш Н. Н. (Тхоринська школа), Дідківська Г. Ф. (Черевківська початкова школа) «Джерело: «Патріот Батьківщини» №71. 1946 рік.».

*Зав Словечанським
РАЙВНО
М. В. Сівкович*

На кінець 1954 року в місті Овруч діяли три середні школи, у яких 97 вчителів навчали 1802 учнів. В Словечанському районі на кінець того ж 1954 року налічувалося 38 шкіл, 14 з них початкові.

На початок 70-х років в Овруцькому районі були 24 середні школи, 5 діяло в місті Овруч. Протягом 1968-1972 років за багаторічну і бездоганну працю 26 педагогів були нагороджені орденами та медалями.

На 2012 рік в Овруцькому районі функціонувало 25 загальноосвітніх шкіл I-III ступенів, та 17 шкіл I-II ступенів, у них здобували освіту 6141 учень.

2017 року відповідно до нового адміністративного поділу утворилась Словечанська об'єднана територіальна громада. Створено і відділ освіти та соціально-культурної сфери. Віримо, що освіта Словечанщини впише, ще не одну сторінку в свій літопис.

Антоновицька загальноосвітня школа І-ІІ ступенів

Дорога в село Антоновичі іде між двома древніми величними зеленими сопками, що абрисами нагадують древні замчища. А недалеко над величною зеленою долиною на двох пагорбах розташоване це невелике село.

На ліву сторону, при в'їзді в село в затишному яблуневому саду, стоїть одноповерхова будівля школи.

До революції 1917 року школи в Антоновичах взагалі не було, школа була в селі Словечному, де вчилися діти заможних селян. По два класи тієї школи закінчили діти з Антонович – Гаврило Торгонський, Степан Артюшко (24).

Після більшовицького перевороту нова влада прийняла рішення про відкриття в Антоновичах школи. Школу відкрили в панському будинку колишнього маєтку Владислава Зеленського (25). Але приміщення було тісне, мало класних кімнат. Та долаючи всі труднощі, вчителі намагалися дати

Педколектив Антоновицької семирічної школи 1959 рік

*Директор Антоновицької
семирічної школи
Криволапчук П. Ю.*

*Перша вчителька
Антоновицької школи
Можарівська М. О.*

учням всі потрібні навички і вміння, які вимагало тогочасне життя. Першим вчителем в школі був Грищенко Михайло Степанович.

У роки Другої світової війни село, в тому числі і школу спалили нацисти. Після визволення Словечанського району від нацистів, в 1944 році силами жителів села Можарівського Миколи, Помінчук Ольги, Довбаш Харити, Закусилової Ганни було збудовано невеликий будинок для школи. І вже восени 1944 року початкова школа відновила свою роботу. Багато зусиль по організації роботи школи в повоєнний період зробили активісти громадської роботи Кальник Мартин Степанович, Бондарчук Микита Степанович, Кожан Анатолій Григорович.

До 1956 року школа була початковою, з 1959 з семирічки стає восьмирічною. Нині це загальноосвітня школа I-II ступенів.

В різні роки директорами школи були:
Можарівська Марія Олександрівна;
Криволапчук Петро Юхимович;
Рубанович Галина Петрівна (26).

Довгий час в школі працювали вчителями Шкраб. К. Г, Омельчук. В. П, Помінчук. Є. О, Кожан. Г. Л, Кожан. Г. І, Книшевич Г. В, Криволапчук Ф. І, Шадура Г. В, Каращук. О. В, Кузьмич К. Я, Солюха. М. І, Усачова. Л. Ф.

Школа дала путівку в життя багатьом знаним в районі і Україні людям це Книшевич Пелагея Максимівна, Герой Соціалістичної Праці, znana льонарка, та Кальник Степан Мартинович посол України в Греції, колишній депутат Верховної Ради України.

В 2016 році Антоновицька школа-філія опорного навчального закладу «Словечанська ЗОШ І-ІІІ ступенів».

*Свято Першого дзвоника
в Антоновицькій школі 1960 рік*

Бігунська загальноосвітня школа I-III ступенів

На початку ХХ століття село Бігунь, як і більшість населених пунктів Овруччини, являло собою віддалене глухе лісове село, де вже говорити про освіту.

То ж, коли в 1904 році в Бігуні запрацювала церковно – приходська школа, це стало визначною подією в житті села. На той час в школі навчалося лише 9 дітей (27).

В 1914 році Бігунське двухкласне училище розміщувалося в власному приміщенні і на своє забезпечення отримувало від казни 450 рублів, від земства 50 рублів і від громади 120 рублів (28). Учнів на той час вже було 44 хлопчики. Їх навчав вчитель Прилуцький Петро Фомич, що викладав всі предмети тогочасного навчального курсу і отримував платню в розмірі 384 руб. За викладання Закону Божого 60 руб. На 1915 рік в училищі налічувалося 52 учні.

Роки Лютневої революції 1917 року, більшовицький переворот на деякий час питання освіти в Бігуні відкинули на задній план. Минув деякий час і на початок 30-х років у селі починає працювати школа. Бажаючих вчитися багато, а умов і вчителів немає. В 1934 році до 1-го класу прийшло 80 учнів віком 7-12 років. В цей час закінчується будівництво нової школи на 4 класні кімнати. Першим директором школи був Іван Данилович Осадчий. В 1936 році директором призначили Івана Гнатовича Приходька, який обіймав цю посаду до початку Другої світової війни (29).

Війна стала на перешкоді мирного життя. Село було повністю спалене, згоріла і школа. Після визволення села від нацистів, школа знову відновлює навчання. Діти хотіли вчитися але не було де, то ж класи розмістилися в двох недобудованих селянських хатах, які вціліли під час пожежі. Учнів тоді було багато, бо в школу прийшли переростки, навчання було організоване в дві зміни. Завідувачкою тоді була Ганна Павлівна Білоцька (30).

Наприкінці 1945 року в рідне село з фронту повернувся Іван Адамович Саврай, який до війни працював у школі піонервожатим. Він і був призначений директором школи. В 1946 році школа була реорганізована в неповну середню. В тому ж 1946 році силами

жителів села розпочинається будівництво приміщення для школи. Ось як про це розповідається на шпальтах районної газети «Патріот Батьківщини»: – «З нечуваним патріотичним піднесенням приступили до відбудови своєї школи колгоспники села Бігунь. Дякуючи вмілому керівництву з боку голови сільради т. Ясинського та голови колгоспу т. Стельниковича колгоспники своїми коровами дружньо взялися підвозити будівельні матеріали. 18 травня поударному працювало 30 пар корів колгоспників. Вони повністю вивезли матеріал для відбудови і огорожі школи.» (31).

А на початок 50-х років-це семирічка. Наповнюваність класів сягає 40-45 учнів(32). В 1953 році колектив очолив Леонід Павлович Васянович, вчитель зі стажем один рік. Але творча обдарована особистість він був закоханий в свою професію. За весь час роботи на посаді директора Леонід Павлович зробив неоціненний внесок в розвиток школи, педколективу. Зумів згуртувати учнівський та вчительський колективи. На високий рівень був поставлений навчально-виховний процес. Була організована художня самодіяльність. Колектив неодноразово посідав призові місця на оглядах народної творчості.

На той час у школі налічувалося більше 500 учнів, заняття проводились в 5-ти приміщеннях, що створювало ряд проблем в роботі. Та ось в 1965 році в селі відкривається нове приміщення. Школа була реорганізована в середню, і в той час в ній вже налічувалося 650 учнів. Та хоч і вистачало роботи як директору, Леонід Павлович знаходив час, щоб дати пораду, допомогти людям, виконував громадські доручення, мав багато захоплень: так він писав вірші, гуморески. Заслугою Леоніда Павловича є і те, що в десятирічці з 1974 року учні почали вивчати автосправу. Та сталося непоправне: 2 червня 1978 року під час екзаменів Л. П. Васянович раптово помер. Йому було лише 48 років.

Директором школи тоді була призначена Антоніна Панкратівна Куліш. Працюючи багато років завучем, вона мала величезний досвід роботи з дітьми, була на диво хорошим організатором, доброю, чуйною, серйозною людиною. Головний девіз її роботи – бути людиною, людиною з великої літери. Сотні лю-

Нагородження учнів у Бігунській середній школі

дей з Бігуня, Городця, Сирниці, Селезівки вдячні їй за турботу і виховання. А починала вона свою педагогічну діяльність в далекому 1944 році. Тоді всі вчителі з села були хворі на тиф, і їй, 17 літній дівчині з освітою 7 класів, запропонували піти працювати вчителькою, вона завагалася, розуміла, який нелегкий тягар, яка відповідальність лягають на плечі. Адже їй довірялись долі десятків дітей, змучених війною. Та вона погодилась. І може не відразу все й виходило, та було бажання навчити і допомогти. І згодом вона стала вчителем, який міг прийти на допомогу будь-кому: колезі, учню, батькам. До неї тягнулись дитячі душі, її поважали, любили, з нею рахувалися і в школі, і в селі. Коли 1982 року досягла пенсійного віку Антоніна Панкратівна не залишила школу, а ще протягом 15 років сіяла в дитячих душах розумне, добре, вічне. 52 роки педагогічного стажу. Нагороджена орденом Трудового Червоного Прапора, відмінник народної освіти, вчитель методист вищої категорії. Дійсно людина з великої літери.

З 1 вересня 1982 року Бігунську школу очолив Микола Олексійович Поліщук, який 7 років до цього працював директором Городецької НСШ (33). На той час в школі навчалось до 600 учнів, навчання здійснювалося в дві зміни, класи майже всі паралельні і переповнені. Саме тоді в голові молодого енергійного керівника визрівав план будівництва нового приміщення для школи. І вже в 1984 році стараннями Миколи Олексійовича приступили до будівництва. В 1987 році перед завершенням ремонтних робіт довелось внести деякі зміни в проект. Всім колективом робили останні приготування. І 17 вересня 1987 року нова школа гостинно відчинила двері. А в 1990 році, завдяки клопотанням Миколи Олексійовича, діти вперше серед сільських шкіл району почали займатися на комп'ютерах.

З січня 1999 року директором школи працює Юрій Миколайович Федорчук.

Бігунська середня школа стала справжньою колицкою становлення для багатьох талановитих педагогів, які працюють в нашому районі і за його межами. Серед них Наталія Володимирівна Євченко доцент кафедри зарубіжної літератури Житомирського університету ім. І. Франка, Катерина Михайлівна Дубницька, директор Тхоринської ЗОШ I-III ступенів, Ніна Панасівна Щербач вчителька зарубіжної літератури Овруцької ЗОШ №1, та багато інших. Тисячі випускників, які живуть далеко від рідного села, з вдячністю згадують свою рідну школу.

Білківська загальноосвітня школа I-II ступенів

В 1910 році в селі Білка Словечанської волості було відкрито двокласне училище. Воно було розміщене в власному будинку. На утримання училища від казни виділялось 500 рублів і 120 рублів від общини. На 1914 рік в училищі навчалось 40 хлопчиків і 3 дівчинки. Вчителькою була Олександра Олександрівна Юркевич-Рябчик яка отримувала платню в 360 рублів і квартиру. Закономчителем числився священник Микола Гриневич з утриманням в 60 руб. За училищем була закріплена присадибна ділянка під огород (102).

Після Другої світової війни у 1961 році було збудовано теперішнє приміщення школи. Першим її директором був М. П. Загоровський. Станом на 2001 рік в школі навчалося 65 учнів і працювало 12 вчителів.

З 2017 року філія опорного навчального закладу «Словечанська ЗОШ I-III ступенів»

Спогади про Білківську школу вчителя пенсіонера Василя Миколайовича Климентя

Школа знаходилась біля річки, під горою, була огорожена дерев'яним парканом, обсажена тополями, серед алейок. В північній стороні стояв сарай, а на сході льох. Біля школи був спортивний майданчик. Школа була дерев'яною з двома входами та двома ганками, з великими вікнами. Мала школа дві класні кімнати, коридор, дві кімнати в яких жили вчителі. В одному класі вчилися учні 1-3 класу, а в другому 2-4 класу. Завідував школою Микола Загоровський.

Я в школі навчався в 1932-1936 роках. Десь в 1934 році помер Микола Петрович і школою став завідувати Іван Семенович Омел'яненко. До війни вчителювали Мельниченко, Сергієнко, Яременко, Бурма, Зозуля. В 1942 школу було спалено, діти не навчались.

Після звільнення села від нацистських загарбників, школу відкрито в пристосованому приміщенні бувшого правління колгоспу. Завідувачкою школи була Топольська Зоя, після неї завідувала Вихованець Ганна Максимівна. Я почав працювати в цій школі з 1 вересня 1946 року вчителем-класоводом. Пам'ятаю, що в класі було 42 учні. З 1 вересня 1948 року завідувач школи. В школі навчалось 170 учнів. Працювали в дві зміни. Правління колгоспу (голова Криволапчук) почало будувати нову школу. Відкрили школу в 1961 році вже за головування Черняка. Школа набула статусу восьмирічної її першим директором був Іван Данилович Левківський. Я ж працював заступником директора, директором школи з 15 серпня 1963 р. по 26 серпня 1972 р. На пенсію я пішов в 1985 році.

Городецька загальноосвітня школа І-ІІ ступенів

Історія заснування школи в селі Городець сягає своїм корінням початку ХХ століття. Оскільки в селі не було грамотних людей, у 1910 році повітове земство відкрило в Городці школу «Городецькое однокласное сельское училище в д. Городец Словечанской волости, почтовая станция Веледники, открыто в общественном доме. Учитель Василий Антонович Пономаренко, окончивший педкурсы. Законоучитель священник Ионыкий Бучинский. Учащихся 45 мальчиков и 4 девочки» (34).

Школа тоді містилася у звичайній селянській хаті з кількома довгими столами і лавками. Навчання зводилось до того, щоб невеличка частина дітей уміла ледь читати, писати і лічити та головне зазубрила «закон божий»: за першу ліпшу необачність, незначну провину – побої. Вже в 1912-1913 рр. число школярів зменшилось до 38-ми.

Після революції 1917 року у 1929 році відкрито початкову школу у трьохкімнатному панському будинку, вчитель Вишня Т. П.(35). До 1934 року школа була початковою, з 1934 року неповна середня. В 1936 році відбувся перший випуск 30 учнів семирічної школи. В тому ж 1936 році в школі нараховувалося 100 учнів, які навчалися в дві зміни. А з 1939 року в школі навчалось 75 учнів і працювало 10 вчителів (36). До війни вчителями Городецької школи працювали: Колесник, Тихоненко, Овдак, Грабар.

Під час війни приміщення школи було спалене, як і більшість сільських будинків за зв'язок з партизанами. Після визволення району від нацистів з 10 березня 1944 року розпочалось навчання в сільській хаті.

В 1950 році завершується будівництво чотирьох окремих будинків для навчання. І в 1951 році відбувається перший післявоєнний випуск 30 учнів (37).

Постійними працівниками після Великої Вітчизняної війни були:

Гримашевич Адам Степанович директор школи, вчитель російської мови. Гримашевич Василь Степанович вчитель історії.

Гримашевич Ганна Давидівна вчителька української мови та літератури. Радучич Ольга Тихонівна вчителька української мови та літератури. Торгонська Зінаїда Григорівна вчителька німецької мови та географії. Андросович Адам Данилович вчитель математики.

Вчителі початкових класів: Гримашевич Галина Андріївна, Лучай Лідія Іванівна Ткачук Фросина Лук'янівна, Балан Валентина Михайлівна (38).

Саме завдяки цим вчителям було випущено на дорогу життя сотні достойних людей. Сучасне нове 2-х поверхове приміщення школи побудоване у 1970 році.

З 2017 року Городецька школа-філія опорного навчального закладу «Словечанська ЗОШ І-ІІІ ступенів». Завідуючий філією Андросович. А. М.

За час свого існування школу закінчило понад 2500 дітей.

Один з будинків школи в селі Городець

Красилівська загальноосвітня школа І-ІІ ступенів

До початку Другої світової війни в селі була початкова школа, яка розміщувалася в панському маєтку, що складався з двох приміщень: в одному знаходились класні кімнати для учнів 1-4 класів, в другому жили вчителі. Під час війни (1941-1943 рр.) школа не діяла. Навчання в ній відновилось в 1944 році. Перший випуск відбувся в 1952 році, випускниками стали 45 учнів 1934-1935 років народження. Школа в цей час була семирічною. Директором Красилівської школи був Іван Сидорович Михайлов (39). В післявоєнний період село зростало розширювалося, збільшувалася кількість учнів. Відтак виникла потреба в побудові нового приміщення школи, яке було зведене в кінці 50-х років. В серпні 1959 року школа була реорганізована в восьмирічну (40). В пам'яті жителів села збереглися імена вчителів : Кожухар О. І., Михайлова К. П., Малік М. Л., Медведчук Н. О., Друкерман К. П., Груй Л. С., Герасимчук Н. І., Білоцький М. Г., Дорохольська М. С., Норинчак К. І., Норинчак І. М., Цегельник Н. П., Корсун Г. Л., Бойчук Н. Й., Шевчук Г. Х., Шевчук Д. Т.

В 1970 році директором Красилівської восьмирічної школи призначено Селюченка Антона Олександровича який понад 26 років очолював школу, дбав про її процвітання і авторитет. Роки керівництва Антона Олександровича – це роки постійного творчого пошуку нового у навчанні та вихованні молоді. Не одне покоління випускників Красилівської школи згадують Антона Олександровича добрим словом. Тож декілька слів про нього.

Антон Олександрович Селюченко народився 25 травня 1935 року в селі Хутір-Вільнянськ, Коростишівського району Житомирської області, в сім'ї колгоспника (41). Тяжке селянське життя, дитинство, в яке так безжально ввірвалася війна, ще з малих років виховали у хлопця повагу до людської праці, відповідальність, чесність і саме головне бажання вчитися, вчитися для того, щоб потім використовувати набуті знання на користь суспільству. Після визволення рідного району від нацистів він поступає на навчання в Хутір-Вільнянську початкову школу, після закінчення якої, в 1947 році поступає в Голубівську семи-

річну школу, яку закінчує в 1951 році. По закінченні приймає тверде рішення іти вчитися до Коростишівського педучилища для здобуття професії вчителя. Після закінчення училища в 1955 році був призваний до армії (42). І вже після демобілізації починає свою педагогічну працю піонервожатим Дубовецької середньої школи Коростишівського району. Проявивши себе вмілим і старанним у покладених на нього обов'язках. В серпні 1960 року був направлений Житомирським ОблВно на роботу в Словечанський район . Де працював вчителем 1-4 класів Велідницької середньої школи. За 10 років праці в Велідницькій школі проявив вагомі організаторські здібності та високу професійну майстерність. Завдяки чому в 1970 році за клопотанням Овруцького РАЙВНО був призначений на посаду директора Красилівської восьмирічної школи. Саме на цій посаді в повній мірі проявився талант не тільки грамотного вчителя , а і вмілого керівника. Було проведено значну роботу по зміцненню матеріально технічної бази школи. Велике значення надавав підбору педагогічних кадрів. По батьківськи ставився до молодих спеціалістів. Він по справжньому був закоханий у свою професію.

В 1971 році сталася радісна подія в житті всіх мешканців Красилівки – гостинно відчинила двері нова двоповерхова школа, яка стала окрасою села. На цей час в школі навчалось 180 учнів (43). А в 1985 році школа була реорганізована в неповну середню, а 1995 року стала Красилівською ЗОШ I-II ступенів.

Школа пишається своїми випускниками, у свій час школу успішно закінчили керівник ПСП «Велідницьке» Я. І Плітман, начальник управління охорони здоров'я м. Житомир С. В. Кобилінський, викладач Української аграрної академії В. Я. Шевчук, директор Ярунського технікуму В. І. Шевчук, викладач інформатики Коростишівського педучилища І. І. Норинчак, лікар санаторію «Пуца-Водиця» В. С. Медведчук і багато інших чудових людей. На даний час колектив школи очолює Радкевич Л. І.

Левковицька загальноосвітня школа I-II ступенів

Левковичі – чи не найстаровинніше село на Овруччині. Ця місцевість відома із середини XV століття, як поселення околичної шляхти. Центром релігійного і культурного життя шляхетських околиць був Левковицький Св. Миколаївський чоловічий монастир та св. Миколаївська церква, збудована за кошти дворян Левківських та Невмержицьких. В Левковичах ще з XVII століття були освічені люди. Цьому сприяла школа при монастирі, де монахи навчали грамоти дворянських хлопчиків. Щоб покращити освіченість місцевого люду з ініціативи дворян Левківських у 1842 році у Левковичах була відкрита однокласна церковно-приходська школа (50). Невідомо до якого часу існувала школа але з якихось причин її було закрито. Нова згадка про відкриття школи в селі датується 1 жовтня 1892 року (51). Школу було відкрито в приватному приміщенні. У ній навчалося 26 хлопчиків і 7 дівчаток. Закономчителем школи був священник Михайло Книш, а вчителем Феодосій Бичковський. Школа була забезпечена повністю підручниками: зокрема такими як Закон Божий, арифметика, російські книжки, словянські книги, Псалтир, Часослов, Молитовник. В школі також були рахівниці і прописи.

Левковицька восьмирічна школа 1961 рік

На утримання школи виділялися кошти: – з общини 120 крб. – із вчительської ради 120 крб. – із церкви 8.40 крб.

Вчитель отримував 240 крб, в рік. Сторож – 8.40 крб, за отоплення сторожування і освітлення (52). Батьки за навчання не платили. У школі був розклад вівся журнал. Черговий учень читав вранішню і вечірню молитву під керівництвом вчителя.

З 1904 по 1917 рік школа була двокласною, а у 1920 році згадується як початкова. Семирічною школа стала у 1930 році.

До Другої світової війни у школі працювали директорами: Приходько Іван Гнатович, Михайлов Костянтин Каленникович до 1934 року; Тихоненко Іван Федорович; Когут Михайло Євсійович до 1941 року; Мінич Михайло Миколайович; Невмержицький Іван Антонович.

Вчителями були: Лисицька Ольга Дмитрівна, Невмержицький Михайло Данилович, Мельник Паша Яківна, Тихоненко Іван Федорович, Вознюк Петро Максимович, Кубарт Марія Степанівна (53).

Під час нацистської окупації 1941-1943 рр. як і більшість шкіл району школа не працювала. Відразу після визволення району в 1943 році школу очолила Тараненко Варвара Петрівна, а через деякий час директором до 1959 року працював Михайлов Андрій Іванович (54).

У 1959 році школа була реорганізована у восьмирічну. Школу тоді очолив Левківський Павло Якович. А з 1965 року вона реорганізована у середню школу, директором тоді був призначений Рибінський Адам Антонович.

У зв'язку з зменшенням чисельності учнів в 1976 році школа знову стає восьмирічною.

З 1980 по 1982 рік директором був Левківський Іван Данилович. А з 1982 року і по даний час школою керує Невмержицька Ольга Василівна.

19 грудня 2008 року відкрив двері новий двоповерховий будинок школи. Тепер це Левковицька загальноосвітня школа I-II ступенів. В школі працює 17 вчителів.

Листвинська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів

Мальовниче поселення Овруччини, село Листвин, поселення стародавніх древлян-лісовиків, певною мірою і до теперішнього часу зберегло свою культуру, звичаї і традиції. Своєрідною духовною і культурною основою життя села, ось уже протягом кількох століть є церква і школа. Дві святині: перша духовна основа, а друга – основа становлення особистості кожного майбутнього громадянина. Свій початок Листвинська школа бере з далекого 1862 року, коли було відкрито Петрашівську однокласну церковно-приходську школу, у якій навчалося 20 школярів (44). Про це свідчать і документи. Так 19 березня 1862 року Словечанський волосний старшина надсилає запит за №14 приходському священнику села Петраші Никифору Зосимовичу (з 1960 року с. Петраші входить до складу Листвина, з 1961 року Петрашівська школа офіційно перейменована у Листвинську прим. Авт.). У цьому запиті серед інших відомостей було й таке: « А так же сколько в открытой в вашем приходе школке находится учеников, имена их, фамилии и лета, в каком доме помещается школа, чему они обучаются и какой успех имеют» (45).

Петрашівська семирічна школа (с. Листвин)

Отже, на 1862 рік у Листвині є школа, одна з найстаріших шкіл Овруччини. Яка з'явилася на хвилі пореформеного піднесення. Але 1863 року губернська комісія приймає рішення розібрати стару церкву і збудувати нову. Це будівництво вимагало від громади села великих зусиль. І тут було вже не до школи.

Подальші історичні пошуки виходять на «Историческую записку о Петрашовской однокласной церковно – приходской школе». Цей документ вказує на те, що навчання в такій школі почалося з 1892 року; також в документі описується освячення приміщення, вказує витрати: 60 руб жалування учителю, 30 руб, сторожу. В документі йдеться мова і про те, що селяни на перших порах «слишком несочувственно однесли к школьному образованию», описує методи навчання, що найважче дітям давалося « число отвлеченное» (46). В інших документах є інформація про те, що з 1 листопада 1894 року до 1 липня 1902 року «должность учителя при местной школе проходил Петр Котович.» Випускник духовної семінарії, 1880 року він поступив у архієрейський хор Почаєво-Успенської лаври, при Петрашівській церкві був в.о. псаломщика (47). На 1903 рік в школі навчалось 63 хлопці і 5 дівчат. З 1913 року Петрашівська однокласна школа стає з трьома роками навчання (48). Аж до 1917 року школа знаходилась у духовному відомстві. На 1918 рік вчителями були священник Амос та вчитель Клименко.

1923 року вже за влади більшовиків школа переходить на українську мову навчання (до цього навчання велось лише російською мовою).

З 1934 року школа стає семирічною, а з 1952-го середньою (49).

Від 1945 року директорами школи були: О. М Назаревич, Д. М. Тищенко, Ф. Й. Гойчук, К. М. Демидчук, І. А. Довбаш, О. І. Торгонська, М. Х. Білоцький, В. М. Зимник. І. Р. Мінич, Є. Ф. Троц, Г. Я. Лісовська.

В 1953 році відбувся перший випуск учнів 10-го класу Петрашівської школи в кількості 23 учні. Школу тоді очолював Демидчук К. М.

Чисельність учнів по роках така:

- 1945 р. – 803 учні.
- 1960 р. – 700 учнів.
- 1964 р. – 657 учнів.
- 1973 р. – 578 учнів.
- 1981 р. – 357 учнів.
- 1991 р. – 327 учнів
- 2000 р. – 240 учнів.
- 2005 р. – 223 учні.

Нове приміщення школи було збудоване 1989 року.

Широко відомим став краєзнавчий музей школи створений учителем географії В. О. Никончуком, краєзнавцем, заслуженим учителем України. Експонати і стенди музею згруповані в три відділи: «Територія і природа»,

«Історія», «Етнографія». Одним з найцікавіших є відділ «Історія». Тут зберігаються текстові матеріали, документи, які розповідають про історію села, та цікаві знахідки, серед яких навіть такі давні свідчення проживання людини на цій території, як кам'яні знаряддя праці. Одними з найцінніших експонатів музею є різьблення по пірофіліту. Ці знахідки зацікавили багатьох учених-істориків. Великої популярності серед тих учнів школи, які цікавляться географією, користується мінеральна колекція музею. За кількістю та різноманітністю експонатів вона друга в області.

Пишається школа і своїми випускниками, зокрема професор Микола Васильович Никончук, мовознавець який зробив неоціненний вклад у дослідження поліських діалектів. Та відомий український ботанік, знавець рослинності Полісся Григорій Костянтинович Смик.

*Педколектив
Петрашівської семирічної
школи 1951 рік*

Лучанківська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів

Станом на 1888 рік Лучанки вважалися хутором і були приписані до Левковицької Св. Миколаївської церкви, хоча за адміністративним поділом входили до Покалівської волості Овруцького повіту (90).

На 1 січня 1899 року в селі налічувалося 160 дворів. Село було зовсім відірване від життя повіту, та навіть доїхати до волосного Покалева чи Овруча, долаючи численні броди, було нелегкою справою. Повна неписьменність, відсутність елементарної медицини, хвороби та висока дитяча смертність панували в Лучанках.

У 1900 році заможні мешканці села взяли на своє утримання приватного вчителя, який навчав їхніх дітей. Звідси і бере свій початок Лучанківська школа (91). І лише в 1903 року в селі з'явилася трьохкласна церковно-приходська школа, в якій мали змогу навчатися діти заможних селян. Щороку її закінчували від 4 до 6 дітей (92).

Революція 1905-1907 рр, жорстока реакція на неї російського уряду, столипінська земельна реформа практично не зачепили Лучанки. Влітку 1919 року в селі утвердилася більшовицька влада. Прихід до влади більшовиків позначився і на питанні освіти. Так у 1924 році у Лучанках відкрито початкову школу. З 1927 року з початкової вона перетворюється на трудову семирічну. На той час в ній навчалось 44 учні (93).

І вже в 1934 року Лучанківську семирічку реорганізовано в середню школу. Директором якої став, переведений з Середньої-Рудні Д. Г. Бондаренко (94).

Як і самі Лучанки, під час Другої світової війни школу спалили, а майно школи розграбоване. Діти навчались у єдиній вцілій приватній хаті.

Вже по війні ті, хто залишились в живих, відродили село, в тому числі і школу. 1945 року силами жителів села було збудоване невелике трьохкімнатне приміщення сільської семирічної школи. Крім того у приміщенні знаходилась деревообробна майстерня. Але це не задовольняло потреб в класних кімнатах. Тоді з 1958 по 1961 рік було збудовано три дерев'яні корпуси школи та пришкільного інтернату. Наприкінці 60-х років семирічну шко-

лу реорганізовано в середню. Перший випуск середньої школи відбувся у 1960 році, тоді з школи випустили 23 випускники.

Залишили по собі добру і світлу пам'ять вчительки Євдокія Лейтман, Єлизавета Шевчук, які вчили майже всі покоління жителів села.

Вагомий внесок в повоєнний час у розвиток школи і організації навчання дітей зробив М. І. Невмержицький колишній директор школи, відмінник народної освіти УРСР, який у юнацькі роки пройшов всі кола пекла нацистських концтаборів і залишився доброзичливою грамотною людиною і прекрасним педагогом, заново після війни відбудував школу, писав історію села.

Вже за незалежної України в 1997 році в селі введено в експлуатацію сучасне двоповерхове типове приміщення школи на 162 учні, з добре обладнаними навчальними кабінетами та лабораторіями, спортивним залом та стадіоном.

За час існування школи по 2010 рік атестати про середню освіту отримали 1265 випускників, 64 з них нагороджені золотими та срібними медалями.

Гордиться школа своїми випускниками. В широкий світ з цього далекого лісового села вийшли кандидати наук П. П. Невмержицький, І. С. Невмержицький, С. О. Невмержицький. Заслуженим хudoжником СРСР став В. С. Невмержицький та багато інших.

Будинок школи в селі Лучанки 1959 рік

Можарівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів

В одному з найстаровинніших сіл Овруччини, що в давнину було основною резиденцією князів Можарівських. Аж до ХІХ століття були відсутні грамотні люди. Навіть, дворяни, і ті не всі були освічені.

Тільки з 1883 року церковний дяк Голубович у себе на квартирі за плату навчав грамоти 12 дітей заможних селян. А дворяни Можарівські возили своїх нащадків до Овруча (56).

Перша церковно-приходська школа з'явилася в селі 1898 року. Вона була збудована на кошти громади, і уявляла собою одну велику кімнату, в якій навчались 1-3 класи, близько 30 дітей, кімната для вчителя і кухня. Навчальними предметами були Закон Божий, Російська мова, Старослов'янська мова й Арифметика. Першим вчителем в ній був Степан Закусилов (57).

Згодом уже в ХХ столітті в Можарах було відкрито 4-річну школу. Директором якої було призначено М. Й. Поліщука.

А з 1935 року школа стала 7-річною. Колектив тоді очолив І. М. Гибало. Після визволення Овруччини від нацистів в 1943 році Можарівська семирічна школа поновлює свою діяльність. На той час директором було призначено В. П. Тарасенко. З 1945 по 1975 директорами школи були: Ф. П. Савчук, В. С. Цирон, С. В. Цирон, І. Г. Власюк. Повну середню освіту в Можарах можна було здобувати, починаючи з 1976 року коли було збудоване нове сучасне приміщення навчального закладу.

Починаючи з 1976 року директорами школи були: І. А. Сачко, М. А. Гаєвський, І. О. Макачук, І. В. Михайлевська.

Гордиться школа своїми випускниками. Серед них: доктор сільськогосподарських наук, член АН України директор одного з Київських науково-дослідних інститутів І. П. Карпець, доктор, керівник Київського інституту цукрового буряка В. М. Балан, кандидат фізико-математичних наук В. І. Невмержицький, автор двох історичних книг О. М. Куліш.

Ново Велідницька загальноосвітня школа I-III ступенів.

Аж до Першої світової війни основна маса населення у Велідниках була неписьменною, і лише 6 чоловік мали середню освіту. Однак розвиток капіталізму в Росії не міг обійтись без освічених працівників, і саме тому в 1872 році в Велідниках було відкрито однокласне сільське училище, з якого і бере свій початок школа(58). Вже згодом у 1913 році його реорганізовано у Велідницьке однокласне початкове училище. На його утримання казна відпускала 162 руб. Земство 268 руб, і 260 руб давала община. На ці кошти в школі працювала вчителька Єлизавета

Перший випуск Велідницької семирічної школи 1940 рік

Новобудова Велідницької школи

Олександрівна Цихотська з освітою за жіноче єпархіальне училище і отримувала платню в 400 руб і квартира. Закону Божого навчав священник Микола Ананієвич Фостек який отримував за це 100 рублів в рік. Фізкультуру в училищі викладав відставний унтер-офіцер Тихон Павлюк, який одержував на рік за це 25 рублів. Учнівський контингент училища нараховував у 1913 році 97 учнів, 1914 році 78 учнів, 1915 році 68 учнів (59).

За часів більшовицької влади школа була реорганізована в середню, перший випуск якої відбувся в 1938 році. Школу закінчили 22 учні з різних сіл району: Черевок, Прибиток, Красилівки, Левкович, Оленич, Хлуплян, Сорокопень, Велідник.

Приміщення школи було невелике, знаходилось там де колгоспна садиба. Там було три класні кімнати, перегороджені дверима, які можна було відкривати, коли треба було провести загальношкільні комсомольські збори, чи концерт художньої самодіяльності (60).

Усі учні були з різних сіл, але гуртожитка не було, доводилось весною і восени ходити додому в усяку погоду.

Випускники школи після закінчення майже всі вступали до вищих та середніх спеціальних навчальних закладів, адже вітчизні потрібні були кваліфіковані кадри.

Не всі встигли закінчити навчання, стати спеціалістами, бо почалася Друга світова війна. Всі випускники-хлопці пішли в армію і зі зброєю в руках захищали від фашистської навали вітчизну. Чесні, сміливі, відважні вони стали на захист рідного краю і загинули смертю хоробрих на різних фронтах. Зокрема і вчителі Арцлистик Абрам

*Директор Велідницької
школи Паніна В. В.*

Наумович – директор школи. Коваль Григорій Кузьмич – вчитель математики. Шкіль Тодось Олександрович – вчитель, працював у 1938-1941 рр.

Школа завжди буде пам'ятати своїх випускників, які загинули в 1941-1945 рр. І їхні імена навечно вписані в історію школи, це були: Кость Гуз, Іван Радченко, Іван Герасимчук, Хона Каплан, Мотель Розман, Арон Коцман, Микола Вознюк, Матес Байтман, Панас Правосуд, Олексій Гобод, Мотель Глозман, Дудель Гетьман, Хаїм Фельдман, Степан Заровний, Михайло Мельниченко, Мотель Рейблат, Лазар Зільберман, Федір Союк. Інші були поранені, покалічені але повні бажання відбудувати зруйноване війною господарство.

Тільки в 1944 році діти села знову сіли за шкільні парти. Часи були тяжкі, не вистачало шкільного приладдя, навчались деколи голодні, в холоді, тому, що кувалась велика Перемога, все йшло

Випуск 1950-1951 навчального року, с. Велідники

для фронту, але учні старанно здобували знання. Перший після-воєнний випуск відбувся у 1947 році, це були учні різних років народження, починаючи від 1924 по 1929 років. Їх було всього 15 чоловік.

Поіменно: Білоцька Антоніна, Білоцька Ганна, Бухранська Клара, Волошенюк Лариса, Демянчук Надія, Здрок Параска, Корсун Ганна, Крисько Валентина, Лафренко Ганна, Ластікова Зоя, Пінчук Семен, Радченко Ганна, Теслюк Ніна, Медведева Іда, Ковальчук Борис.

Неабиякий вклад у справу навчання та виховання молоді внесли перші її директори

1. Арцлистик Абрам Наумович (1937-1941 рр.); 2. Некрасов Н. Н. (1941-1948рр.) 3. Лизогуб Микола Давидович (1948-1949 рр.); 4. Дідківський Михайло Ничипорович (1950-1952 рр.); 5. Ванярха Іван Степанович (1952-1955 рр.); 6. Гвоздь Олександр Михайлович (1955-1969 рр.); 7. Хомяк Дмитро Терентійович (1969-1970 рр.); 8. Паніна Валентина Володимирівна (1970-1986 рр.) (61).

Детальніше хочеться розповісти про діяльність Паніної Валентини Володимирівни, яка зробила величезний внесок у розвиток школи у Велідниках як директор так і просто як вчитель. Це людина чие серце завжди говорить любов'ю до людей, чия праця робить навколишній світ чарівним і сповненим високого сенсу. Саме така доля вічної трудівниці яка не шукала в житті легких шляхів, випала Валентині Володимирівні.

Народилася вона в с. Левковичі Словечанського району 6 серпня 1941 року в сім'ї вчительки і військового. Мати Желюк Ольга Миколаївна вчителька початкових класів. Батько Панін Володимир Іванович льотчик у військовій частині, що знаходилася в м. Овруч. По закінченні війни вона з матір'ю переїжджає у село Нові Велідники там закінчує школу в якій пройшли роки дитинства і в 1957 році закінчує її з золотою медаллю. По закінченню школи твердо вирішує опанувати вчительську професію. Вступає до Луцького університету на історико-філологічний факультет. Після закінчення Вузу працює на Волині. А з 1967 року повертається до рідної школи у Велідники де працює вчителем історії. А з 1971 року очолює педагогічний колектив цієї школи (62).

Скільки доброти й тепла працелюбності й таланту було вкладено в розвиток Велідницької школи, мабуть, не досягнути і подумки. На той час, коли Валентина Володимирівна стала директором школа розміщувалася в напівзруйнованих будинках, що знаходились на значній відстані один від одного. То ж в дощ і сніг усяку негоду приходилось ходити на уроки від одного будинку до іншого. Саме тоді в помислах починає матеріалізуватись задум будівництва нової школи.

З метою розпочати будівництво, розробляє самостійно проєкт нової шкільної будівлі, добивається виділення будівельних матеріалів. І ось в 1975 році розпочинається будівництво. Всю свою душу Валентина Володимирівна вклала в оформлення приміщення. Ще тривало будівництво, коли приступили до розробки дизайну внутрішнього оформлення коридорів класних кімнат. А в жовтні 1976 року відбулось урочисте відкриття но-

вобудови. Але на цьому робота ще не закінчилася. Так, з ініціативи В. В. Паніної було порушене клопотання про присвоєння школі в селі Нові-Велідники імені Т. Л. Гришана секретаря запасного підпільного обкому в роки війни, організатора першого партизанського загону на Словечанщині. Також було розпочато роботу зі збору матеріалів і оформлення музею Т. Л. Гришана в школі. До оформлення музею було залучено 5 художників: Герасимчук С. М. Сацик О. В. Богдан М. Герасимчук П. Б. Скульптор Павло Шваб лише за єдиним фото створив бюст Т. Л. Гришана. В підготовці фотографій і документів допомагав краєзнавець С. Д. Бондаренко. Постановою Президії Верховної Ради УРСР №147 від 9 березня 1978 року школі було присвоєно ім'я земляка Т. Л. Гришана (63). Ось такі чудові вчителі у нас на Овруччині.

Проходять роки міняється час зростає і процвітає наша країна, змінює своє обличчя і село Велідники. Але нащадки завжди

*Відкриття новобудови
Велідницької школи жовтень 1976 року*

пам'ятатимуть своїх вчителів, які навчали їх доброму, розумному, вічному. І оживає в стінах Альма-Матер невмируща пам'ять про тих, хто творив історію школи. А серед них вчителі: Марія Колосюк, Ганна Союк, Євгенія Артемчук, Ірина Горільченко, Надія Пінчук, Степан Гуз, Петро Колосюк, Петро Хлупянець, Євген Зимник, Ольга Ковальчук, Людмила Тищенко, Хоменко Володимир (64).

Гордістю школи і громадськості є її випускники. А це Яків Плітман колишній керівник ПСП «Велідницьке», колишній депутат Верховної Ради СРСР, та обласної ради. Кавалер Ордена Трудового Червоного Прапора. Серед випускників школи є люди різних професій, заслужений лікар України Володимир Левківський, кандидат технічних наук Анатолій Торговець, Доктор технічних наук науково-дослідного інституту м. Макіївки Володимир Колосюк, доктори наук Московського університету ім. Ломоносова Яків та Михайло Радкевичі.

За час існування школи 128 випускників закінчили її з золотою медаллю. Нині педагогічний колектив Нововелідницької ЗОШ I-III ступенів налічує 30 вчителів. Очолює колектив Віра Назарівна Костюк.

Покалівська загальноосвітня школа I-III ступенів

Коли їдеш дорогою на Овруч чи на Словечне через село Покалів, то завжди впадає в очі ошатне приміщення Покалівської школи, яке розмістилося на високому пагорбі і є справжньою окрасою села. Для кожного учня дорога до школи розпочинається потьомкінськими східцями, ці східці ніби шлях до знань.

З великою шаную покалівці ставляться до своєї школи, яка для кожного стала священною колискою життєвої мудрості, долі і теплих щирих спогадів про минуле дитинство.

Історія школи в селі Покалів починається в далекому 1862 році. Тоді в селі була заснована трьохкласна школа (66).

В 1914 році в селі Покалів діяло двокласне училище, що було розміщене в власному будинку. На утримання вчителя від казни виділялося 350 рублів, а від громади 380 рублів. Навчалось

тоді 65 хлопчиків і 2 дівчинки. А педагогічний колектив складався з трьох чоловік. Про яких в архіві Житомира значиться: Учителька Зінаїда Петрівна Червинська з освітою за жіноче училище, утримання 375 руб, за співи 36 руб і квартира. Закон Божий викладав священник Петро Євменович Червинський з освітою за духовну семінарію, отримував платню в 60 руб. А гімнастику за платню в 24 рублі проводив запасний старший унтер-офіцер Григорій Бондарчук. В тому – ж 1914 році за училищем було закріплено 540 кв. сажнів землі, на якій розташовувалась огорожина (67).

За приходу до влади більшовиків в Покалеві діє початкова школа. На початок 1930-х років її реорганізовано в семирічну школу. А перед початком Другої світової Покалівська школа стала 10-річною.

Тяжке воєнне лихоліття суттєво вплинуло на життя людей. Зруйнувало сільське господарство колгоспу, село спалене до тла, згоріла і школа. Та незламний порив до життя, до відродження надихав людей на подвиги. У перші післявоєнні роки жителі села власними силами збудували хату, в якій проводилось навчання дітей. А у 50-ті роки звели нову школу, в якій у дві зміни могли розміститися майже 500 дітей.

60-70 роки минулого століття були характерні тим, що контингент учнів поступово збільшувався, і місця в школі почало не вистачати. Тому окремі класи навчалися в колишніх конторах колгоспу й сільської ради, в бібліотеці й будинку культури, а майстерня була в маленькій кімнатці клубу. Було тісно, адже до Покалівської школи ходили діти з 22 навколишніх сіл. У негоду битим шляхом польовими і лісовими стежками, в осінні й зимові сутінки йшли юні поліщуки за знаннями.

І ось 1980 року райком партії, зваживши на клопотання батьків, керівництва школи, сільради і місцевого колгоспу вирішує побудувати нову школу, причому ударними темпами за рік. Місце вибрали гарне у колгоспному саду. Будували майстри під керівництвом А. Т. Шмуйла. І хоча працювали цілодобово у відведені терміни не вкладалися. І тодішній секретар овруцького райко-

му А. Є. Зоря подав пропозицію у відповідні інстанції провести на новобудові Всеукраїнський конкурс малярів і штукатурів. Її схвалили і кращі з кращих приїхали до Покалева. Менш ніж за місяць внутрішні роботи були завершені. Прикрашати школу в середині взялися вчителі і учні. І ось 1 вересня 1982 року на урочистій лінійці відбулося відкриття новобудови (68).

В пам'яті і історії школи назавжди збереглися імена директорів які керували школою у післявоєнний час, це були:

В. С. Бондарчук;

М. В. Климович;

Д. І. Козинський;

П. А. Камінчук;

В. Н. Костюк;

В. І. Орел;

Л. М. Горбик;

Н. О. Пилипчук (69).

За весь час існування Покалівську школу із золотими та срібними медалями закінчили 88 випускників. Гідним продовжувачем справи своїх попередників є нинішній педколектив очолюваний В. Д. Овадчуком.

Прибитківська загальноосвітня школа І-ІІ ступенів

Вчителі с. Прибитки 1962 рік

У селі Прибитки школу було організовано 1919 року в приватному приміщенні місцевого жителя Рейבלата, який здав його в оренду. Спочатку школа була початкова, першим вчителем якої був М. І. Кравець. Пізніше вчителює його дружина Т. О. Кравець.

З 1919 р. по 1932 р. це початкова школа. В 1932 році школа реорганізовується в семирічку. А в 1935 році школа дає перший випуск. З цього року і до війни школа випустила близько 200 випускників. Перший повоєнний випуск відбувся в 1952 році. В 1957-1958 навчальному році Прибитківською школою охоплені всі діти шкільного віку, що проживають в селі Прибитках і на ст. Мощаниця. З 1961 року це Прибитківська восьмирічна школа. А в 1990 року її реорганізовано в дев'ятирічну школу. Сучасне приміщення школи збудовано в 1989 році за кошти колгоспу ім. Куйбишева, який очолював Яків Плітман.

Станом на 2001 рік в школі навчалось 39 учнів та працювало 12 вчителів. (108)

Сирницька загальноосвітня школа I-II ступенів

Створена в 1929 року, в приміщенні, яке, до національно визвольних змагань 1917 року належало поміщиці Елізі Чудовській. На той час в селі Сирниця почала працювати початкова 4-річна школа. В якій навчалось дві групи дітей різного віку. А у вечірній час був ЛікнеП, де навчали дорослих грамоті.

Першими вчителями були: Мартин Андросович, та подружжя – Яків Трохимович Ковтонюк і Галина Степанівна Ковтонюк. З 1935 року в село приїхав вчителювати Олексій Приймак.

4 грудня 1942 року під час каральної операції нацисти вщент спалили все село. Загибло 55 чоловік. Згорів і будинок школи.

Вже після визволення Словечанщини починається відбудова господарства. В 1944 році бригадир колгоспу Омелян Каземірович Смик організував будівництво нового дерев'яного приміщення школи. А навчання продовжувалось в сільській хаті.

З 1946 року завідувачкою Сирницької початкової школи була Орина Максимівна Куліш .

Директорами Сирницької школи протягом часу існування школи були :

1955-1957 р.р. Кобилінський Володимир Якович

1957-1961 р.р. Ярмольський Павло Никанорович

1961-1982 р.р. Олехнович Микола Адамович

1982-1988 р.р. Левицька Аделя Григорівна

1988-1990 р.р. Левківський Роман Іванович

В 1955 році школу було реорганізовано в семирічну. А з 1960 року це восьмирічна школа. Того ж року завершилось будівництво нового приміщення школи. Першим директором Сирницької восьмирічної школи став П. Н. Ярмольський (111). В 1965-1970 р.р. середня наповнюваність класів була 16-20 учнів. Станом на 2001 рік в школі навчався 41 учень, і працювало 11 вчителів. З 2017 року – філія Словечанської школи.

Слобідська загальноосвітня школа І-ІІ ступенів

Серед соснових лісів правого берега річки Славечна за 37 км на Північний-Захід від райцентру знаходиться село Слобода (до 1957 року село Вовча – Слобода). Спочатку це був хутір, в якому станом на 1899 рік було 22 двори і проживало 124 жителі (95).

Невеликі задимлені хатки, криті дранкою чи очеретом, які топились по чорному тобто без димарів. Дірки, замість вікон, земляна долівка, посвіт – мішок з решіткою, на якій горіла лучина для освітлення і тепла, піл-ліжка із солом'яним «матрацом» і рядюжками. Такий вигляд мало на початку ХХ століття це невелике, загублене серед боліт, село.

До початку 30-х рр. ХХ століття в селі Вовча-Слобода взагалі не було грамотних людей. Датою заснування школи є 1931 рік, тоді в селі було організовано початкову школу. Першим вчителем працював Дідик С. Т. Під школу використовували звичайну селянську хату (96).

До 1931 року найближчою школою була початкова школа в селі Дівошин. До якої можна було добратися хіба що підводою, і то в добру погоду.

Під час Другої світової село згоріло, і годі було думати про школу. Та відразу після визволення райцентру всі зусилля були направлені на відновлення роботи громадських установ, в тому числі і школи.

В 1947 році Слобідську школу з початкової реорганізовано в 7-річну (97). Того ж року завершилось будівництво нового приміщення школи.

З 1971 року це вже 8-річна школа.

Будинок школи в селі Вовча-Слобода

Словечанська загальноосвітня школа I-III ступенів

Перша згадка про село Словечне відноситься до 1566 року в Описі Київського воєводства, як село Овруцького староства (70).

А перші слова доброго, розумного, вічного прозвучали для дітей села 1864 року, коли в Словечному була відкрита парафіяльна школа (71).

В 1899 році в селі діє однокласне училище. А в 1900 році його було реорганізовано в двокласне училище (71).

На 1914 рік Словечанське двокласне училище розміщувалося в власному будинку. Будинок училища був розташований на території сучасного Словечанського лісництва (міжколгоспного лігоспу) вхід був з двору (72).

На утримання училища від казни виділялося 1000 руб, і від громади 720 руб. Учнівський контингент складався з 61 хлопчика та 32 дівчаток. При училищі також діяла безоплатна народна бібліотека, яка була відкрита в 1905 році.

*Будинок Церковно-приходської школи
в м. Словечне 1910 рік*

В 1914 році педагогічний колектив вчителів був таким: Завідував училищем вчитель церковно-приходських шкіл Микола Петрович Загоровський за що отримував платню в 480 руб.

Законовчителем був священник Никодим Іванович Романовський. Учитель Павло Степанович Дідківський давав учням уроки гімнастики і співів, і отримував за це 300 рублів утримання. А вчителька Віра Миколаївна Переверзева з освітою за жіночу гімназію отримувала платню в 360 руб разом із квартирою (73).

Бурхливі роки Національно – визвольних перегонів 1917 року так і пореволюційний період були найтяжчими роками для шкільної освіти. Та незабаром труднощі було поборено. І вже 1920 року в Словечному працювала трудова семирічна школа, де 5 вчителів навчало 130 учнів.

В 1923 році за новим адміністративно-територіальним поділом Словечне стало центром однойменного району. Саме в той час перед керівництвом району постала складна проблема не-

В цьому будинку відразу після визволення Словечно від нацистів розмістилася Словечанська школа

Будинок Словечанської середньої школи 1973 рік

достатку кваліфікованих педагогічних кадрів. Так з метою усунення такої проблеми в 1924 році в селі було відкрито курси підготовки вчителів (74).

На 1928 рік в семирічній школі налічувалося 7 вчителів і 172 учні. В 1935 році збудоване нове приміщення школи, що стояло поряд з старим будинком.

З 1935 по 1939 рік директорами школи були:

Костенко Федір Тимофійович, а згодом його дружина Ольга Лаврентіївна (дівоче прізвище Карнаух), 1939 року Ольга Лаврентіївна удостоєна високої державної нагороди медалі «За трудову доблесть» (75).

А 1936 року Словечанську семирічку реорганізовано на десятирічну школу. З 1939 року директором школи став Ілюк К. М. Перед початком Другої світової війни в школі налічувалося 25 вчителів, які навчали 470 учнів, діяв свій духовий оркестр. Поряд з тим велася значна робота з ліквідації неписьменності серед дорослих. Працювало 6 пунктів лікнепу. Де з 1926 по 1933 рік пройшло курс навчання понад 200 чоловік. Зусилля з ліквідації

безграмотності були не даремними. На кінець 1935 року стараннями словечанських вчителів з не писемністю було покінчено.

В кінці 1939 року було збудоване нове двоповерхове приміщення школи. Яке було по праву окрасою села. Але грянула війна.

В роки нацистської окупації в приміщенні школи нацисти розташували штаб командування гарнізону.

Після визволення району від нацистів, школа ще певний час не функціонувала, в зв'язку з тим, що село було повністю в руїнах. Діти ходили в школу, що знаходилася в селі Тхорин.

За відновлення роботи школи взявся новопризначений директор Онищенко Сергій Павлович. Оскільки приміщення школи постраждало і на половину було зруйноване то навчання велося в трьох будинках (1-й біля сучасного сільпо, 2-й на подвір'ї де тепер знаходиться колгосп, і 3-й на х. Галепак). Завдяки самовідданій і наполегливій праці вчителів Цирон В. С, Тараненко В. П. Верпівського М. Г, Стоцького М. Й. Левківської Г. П, Оришкіної М. П, Стельниковича А. С, Тимошук З. О, Лосюк Г. І, Моргун У. П, Набоки Х. С, Щербач О. І.

Післявоєнний педколектив Словечанської школи 1949 рік

Відкриття новобудови школи в с. Словечному 1995 рік

освіта словечанщини була в буквальному розумінні піднята з руїн війни (76).

З 1948 року директором школи призначено вчителя історії Лихотвора Володимира Анастасійовича (фронтовика).

В наступні роки директорами Словечанської школи були: 1951-1953 рр Андрієнко Михайло Павлович. 1953-1957 рр Гойчук Федір Йосипович. 1957-1964 рр Пінчук Семен Гаврилович. 1964-1966 рр Цирон Марія Станіславівна. 1966-1978 рр Сівкович Микола Васильович. 1978-1980 рр Грач Ганна Самійлівна. 1980-1984 рр Тимощук Зоя Онисимівна. 1984-2007 рр Макарчук Галина Федорівна (77).

В 1952 році збудоване нове приміщення середньої школи. А в 1972 році в ній навчалося 594 учні і працювало 34 вчителі.

З 1966 року школу очолює Сівкович Микола Васильович. Людина, яка зробила вагомий внесок в розвиток освіти на Словечанщині. Кілька слів про нього.

Народився він 7 жовтня 1924 року в селі Василівка Попільняського району Житомирської області. В сім'ї селянина-бідняка. Здобув шкільну освіту за 7 класів. Мріяв про професію льотчика,

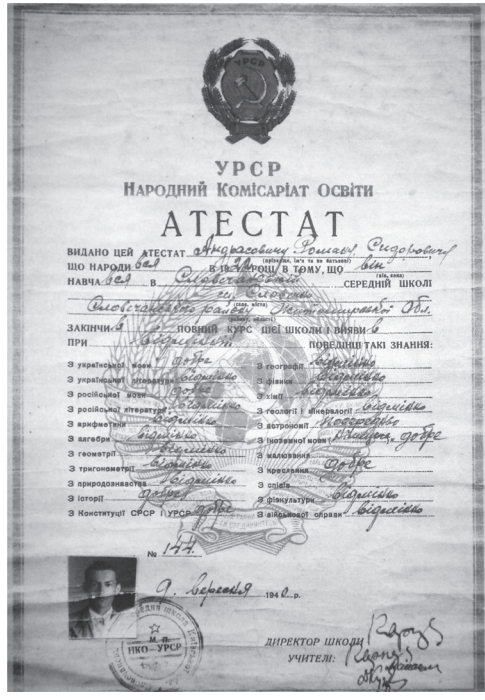

тому в червні 1941 року подав документи до авіаційного училища. Та війна не дала мріям справдитись. По досягненні призовного віку, в грудні 1943 року пішов на фронт, воював, був тяжко поранений і став інвалідом. Через, що в травні 1944 року повернувся до рідної домівки. Свою трудову діяльність розпочав в тодішньому Словечанському районі. Спочатку завідуючим Сирницької початкової школи. А з 20 січня 1945 року завідуючим Прибитківської початкової школи. З травня 1945 по грудень 1948 року вчителює в селі Черевки та селі Тхорин. І вже в січні 1948 року був переведений на комсомольську роботу секретарем Словечанського РК ЛКСМУ. В квітні 1950 року повертається до вчительської роботи. Працює вчителем хімії Велідницької середньої школи. Згодом директором Слобідської школи. У вересні 1952 року призначений завучем Словечанської школи. Микола Васильович від самого початку своєї педагогічної діяльності намагався як найбільш покращити умови навчання учнів, всім своїм серцем він вболівав за відбудову освіти району. Старання його були помічені і відзначені по заслугі. 3 грудня 1952 року його призначають завідуючим Словечанським районним відділом народної освіти. 10 років очолював Микола Васильович відділ освіти. І багато зробив для освіти району. Розбудовував школи, сприяв у виділенні будівельних матеріалів і коштів на будівництво, намагався підібрати найбільш кваліфікованих вчителів. Проводив значну роботу з патріотичного виховання молоді. Після ліквідації Словечанського району з лютого 1963 року працює завучем, а з 1966 року директором Словечанської середньої школи. Має звання «Відмінника народної освіти». Нагороджений грамотою міністерства освіти УРСР, та іншими (78).

В 1984-2007 рр школу очолює Макарчук Галина Федорівна.

Значною подією в житті села було будівництво нової 3-х поверхової школи з спеціальними кабінетами і хорошим спортзалом. Яку урочисто відкрили 29 вересня 1995 року (107).

Пишається школа своїми досягненнями. Так, має вихованців переможців районних та обласних предметних олімпіад серед них: Ковальчук. І. 6 кл, Шадура. Г. 7 кл, Рослик. В. 9 кл, Куліш. Я, Яценко. Ю. 10 кл, Хилевич. Т. 11 кл.

Атестат Словчанської школи 1940 рік

Та переможців конкурсів-МАН (Малої Академії Наук) Мельниченко. О, Куліш. Я, Казмірчук. В. 10 кл, Яценко. К. Левківський. В. 11 кл.

До 2016 року загальноосвітня школа I-III ступенів в якій навчається до 200 учнів і працює до 40 вчителів. З 1 вересня 2016 року отримала статус опорний навчальний заклад «Словчанська ЗОШ I-III ступенів»

Сорокопенська загальноосвітня школа І-ІІ ступенів

Будинок першої школи в селі було збудовано в 1926 році силами населення села. Цей рік і вважається роком народження школи. Це був дерев'яний будинок з чотирьох класних кімнат, де навчались учні 1-4 класів.

З 1951-1952 навчального року це вже семирічна школа.

1965 року завершується будівництво нового цегляного приміщення школи, яке збереглося і до нашого часу. Директором школи тоді працював М. Г. Білоцький.

З 1966 по 1970 рік це середня школа, де навчалось близько 200 учнів. За цей час освіти здобули 74 випускники.

А з 1970 року у зв'язку з зменшенням наповнюваності класів, школу реорганізовано в неповну середню (110). В 2001 році в школі налічувалося 39 учнів та працювало 10 вчителів. Керував школою на той час Л. С. Кобилинський.

*Директор
Сорокопенської
школи
Білоцький М. Г.*

Вчителі Сорокопенської школи с. Сорокопень

Усівська загальноосвітня школа I-II ступенів

Історія Усівської школи починається з 1 квітня 1912 року. Коли земство ухвалило відкрити в Усові двохкласне училище (79).

Так, як придатного для школи будинку не було то її вирішили розмістити в виділеному для цього приміщенні Киевського отделения государственного дворянського земського банка. На утримання вчителя від казни виділялося 390 руб. І від банка 200 руб. В 1914 році в Усові було 53 учня. Виконувала обов'язки вчительки Єлизавета Гнатівна Синицька, яка отримувала платню в 384 руб, за співи 25 руб, та квартиру. Закон Божий викладав священник Лев Дзюбенко з оплатою в 60 руб (80).

В 1915 році було заплановано відвести для училища 52 десяти землі.

На початку 30-х років в Усові діяла 7-річна школа яка розміщувалася в добротному двоповерховому будинку (81).

Хлуплянська загальноосвітня школа I-II ступенів

На все село аж до початку ХХ століття грамотним був один священник Запитинькевич. Лише в 1904 році в селі Хлупляни була відкрита церковно-приходська школа, вчителем у якій був Т. П. Чупира (82). В школі на той час навчалося 30 дітей. Але реалії тодішнього злиденного життя українських селян залишали свій відбиток на освіті сільського населення.

Так в Хлуплянській церковно-приходській школі навчання проводилось тільки у зимовий період. Весь інший час разом із своїми батьками займались в полі сільськогосподарськими роботами. Школа розміщувалася спочатку в одній селянській хаті в с. Оленичі, а вже потім перейшла в с. Хлупляни. Варто зауважити, що громада села приділяла значну увагу освіті дітей села. От і задумалися про окреме приміщення для школи.

З 1907 по 1911 рік вони за власні кошти збудували шкільний будинок, де в тому-ж 1911 році почали навчати дітей. Вів уроки в усіх класах вчитель В. П. Бачинський. І аж до 1933 року двічі на тиждень читав Закон Божий місцевий священник (83).

Церковно-приходська школа с. Хлупляни

Лютнева революція 1917 року сколихнула розмірене сільське життя. Багато людей з села брало участь в революційному русі. Невдовзі більшовики встановили свою владу. Було організовано сільський революційний комітет (1920). Та комітет незаможних селян. У вирі революції про школу не могло бути і мови. І тільки в 1923 році коли в Хлуплянах створюється рада сільських депутатів, перед громадськістю села було поставлене питання створення школи (84).

Так у 1924 році утворюється в селі школа чотирирічка, а в 1926 році вона реорганізовується в семирічну школу (84).

Друга світова війна зруйнувала мирне життя хлуплянців. Тільки після визволення району від загарбників, навчання було відновлене. Відразу по визволенню Словечанського району навчання відновилося в селі Оленичі. Там в колишньому будинку пана Вирви, який вцілів, 1944 року відкрилася Оленицька початкова школа. Першою завідувачкою якої була Марія Леонідівна Бондаренко. Великий внесок у розвиток як школи так і відновлення зруйнованого війною життя хлуплянців зробили повоєнні директори Хлуплянської восьмирічної школи. А саме: Школенко І. С. (до 1948 р.) Катюшин П. П. (1948-1949 рр) Оришкіна М. П. (1949-1958рр) Михайлов А. Г. (1966-1985) Бичак П. Ф. Кобилинський В. П. (85).

*Вчителі Хлуплянської
школи с. Хлупляни*

*Директор Хлуплянської
школи Оришкіна М. П.*

В 1971 році завершилось будівництво двоповерхового корпусу школи, що стоїть і нині (109). Станом на 2001 рік в школі навчалось 112 учнів та працювало 17 вчителів. На даний час школу очолює В. П. Мазур.

З 2018 року філія, Покалівської школи.

Свято Першого дзвоника в Хлуплянській школі 70-роки

Фольклорний колектив «Полісяни» с. Хлупляни

*Фольклорний колектив «Полісяни»
Хлуплянського будинку культури*

Черевківська загальноосвітня школа I-II ступенів

За ухвалою земства в 1910 році в селі Черевки було відкрито школу. Спочатку в ній навчалося 35 дітей та задовольнити потребу в якісному навчанні ця школа все ж не зуміла (86). В 1913 році парафіяльну школу в селі Черевки було реорганізовано в двокласне училище.

На 1914 рік Черевківське двокласне училище розміщувалося в найманому будинку, на утримання вчителя виділялося від казни 780 рублів, від земства 435 руб. І від громади 120 руб, учнів 65 хлопчиків і 7 дівчаток (87). Стан навчання учнів школи можна було вважати задовільним. Але більшість дітей бідних селян навчанням не були охоплені.

Минув час, і вже за влади більшовиків в селі створюється початкова школа. У середині 30-х років з початкової школа реорганізовується в семирічну. Директором школи тоді було призначено молодого випускника педагогічного Вузу Артема Шумського. Приміщення школи спочатку знаходилось в простій хаті, критій соломною (88). А 1938 року за старанням селян збудовано невеликий добротний будинок. Цей будинок стояв аж до Другої світової війни. В ньому в роки війни проводились збори командирів партизанських загонів. Там побували С. Ф. Маліков, Патружанський, Набока. Через це макет школи знаходиться серед експонатів музею Партизанської Слави «Полісся» в селі Словечне.

Тхоринська загальноосвітня школа I-III ступенів

Історія школи в селі Тхорин починається з 1913 року. Тоді в селі було відкрито однокласне училище. Яке за відсутності власного приміщення містилося в найманому будинку. На утримання вчителя від казни виділялося 390 руб і від земства 325 руб.

В 1914 році обов'язки вчительки школи виконувала Євгенія Григорівна Старжинська, яка мала звання народного учителя і за свою роботу отримувала платню 360 руб. Закон Божий викладав дяк Павло Досинич і отримував платню 60 руб (98).

За влади більшовиків в селі спочатку діяла початкова школа. Школа містилася в будинку, збудованому ще до революції, і мала лише одну класну кімнату. Учні і хлопчики, і дівчатка ходили в домотканому одязі. Взимку свитки. І тільки дехто мав кожушка. Взувалися в плетені з липової кори постолі. Тоді вчителем був церковнослужитель Война.

То ж відсутність нормальних умов навчання вносило певні корективи. Так, як повідомляв статистичний звіт у 1924 році школа в Тхорині просто не функціонувала (99).

На 1929 рік в Тхорині налічується близько трьохсот дворів. Дітей теж чимало, тому навчалися в найманих хатах. Кожний рік вони змінювалися, і постійно необхідно було носити столи і ослони з одного кінця села в інший.

Будинок Тхоринської середньої школи 1963 рік

Довоєнний випуск Тхоринської семирічної школи 1940 рік

В 1930 році це вже школа 7-річка.

З 1940 року школу очолював Микита Андрійович Черняк. Відомі і імена вчителів, які до війни працювали в школі Соня Романівна Клап, Сара Самуїлівна Шапіро, Сава Микитович Торгонський, Паша Миколаївна Черняк, Ганна Павлівна Білоцька, Марія Дмитрівна Сироватська, Арсен Радіонович Кабаненко (100).

По війні, відразу після визволення райцентру Словечне, в Тхорині відновлюється робота школи. Так, як Словечне було повністю зруйноване то, діти з Словечного ходили на навчання в Тхорин (101).

Звернемося до спогадів вчительки Тхоринської школи відмінника народної освіти Хадеевої Марії Василівни 1924 р. н. «Під час Великої Вітчизняної війни наше село Тхорин було спалено дощенту. Люди помаленьку відбудовувались, і ось в хаті Куліша Гаврила Яковича організували школу. Його хата була трохи більшою ніж в інших односельчан. Не було ні парт ні дошки. Писали на входних дверях вуглиною або грудочкою білої глини. Діти різних вікових груп сиділи хто де: за столом, на лавах, при-

пичку. Книжок не було. Правда дехто, закопав перед окупацією села деякі книжки в землю. Коли їх викопали то вони були напівзотлілі, але вчителі писали на сторінках цих книжок для дітей букви, робили своєрідний Буквар.»

З 1950 по 1956 роки школу очолює Грінчишин І. С.

З 1963 року Тхоринська школа стала семирічною.

А вже 1964 року збудовано новий двоповерховий будинок Тхоринської школи. На той час школу очолював М. К. Стельникович. В 1966 році Тхоринську семирічну школу було реорганізовано в середню. А з 1983 року і до сьогодні директором школи є К. М. Дубницька.

Знаний по всій Овруччині вчитель історії школи М. Г. Шмаюк. Основою роботи якого було формування соціально-активної особистості, почуття національної свідомості, розширення творчої ініціативи учнів. За свою працю, йому присвоєно звання «Учитель-методист», «Відмінник народної освіти», «Старший учитель», «Заслужений вчитель УРСР».

На 2001 рік в школі навчається 234 учні і працює 25 вчителів.

Відкриття Будинку Тхоринської школи

Династія вчителів Дубницьких

У Словечанським краї добре знають і пам'ятають славу самовіддану, творчу і натхненну династію законаних у свою справу педагогів Дубницьких. Ось уже більше 70 років від батька до сина передається в цій родині любов до педагогічної праці.

Виростив і виховав цю династію Дубницький Петро Дмитрович . Народився він у Тхорині, у грізному 1941 році закінчив Словечанську середню школу і мріяв бути вчителем.

Та розпочалася Велика Вітчизняна війна яку з боями пройшов старшим розвідником артилерії 120-ої Рогачівської стрілецької дивізії, він не раз ходив у тил ворога, аби здобути цінні дані. Бувало, що взявши в полон «язика» сам і проводив допит, адже у Словечанській середній школі він отримав непогані знання з вивчення німецької мови.

Під час війни Петру Дмитровичу довелося пережити і гіркоту відступу, перед переважаючими силами ворога, і втрату бойових товаришів.

З фронту ж Петро Дмитрович повернувся з орденом Вітчизняної війни, а згодом до нього додався й орден «За мужність», медалями «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр.» та іншими.

По закінченні війни їде вступати до Коростишівського педагогічного училища, де успішно витримує вступні екзамени і стає його студентом.

*Дубницький
Петро Дмитрович*

В ті післявоєнні роки у нашій державі, а особливо на Поліссі, де не було бодай яких доріг, гостро не вистачало вчителів. Вчити дітей туди призначали кращих випускників шкіл за умови подальшого заочного навчання в педагогічних закладах. Таку ж умову запропонували у Словечанському районнім відділі народної освіти і Петру Дмитровичу. Так він став вчителем I-IV класів Возничівської початкової школи.

Правда, вчителював він там недовго – уже 1 вересня 1949 року йому доручили очолити колектив віддаленої Далетівської школи, що була аж на кордоні із Білорусією. І при цьому молодий директор одночасно продовжував навчання в педучилищі, яке закінчив у тому ж році.

І хоча за фахом Петро Дмитрович був вчителем початкових класів, але враховуючи його знання, той же Словечанський відділ освіти у 1950 році призначає його викладати спочатку математику, а затим, після закінчення курсів по підвищенню кваліфікації вчителів, – й історію у V-VII класах Бігунської семирічної школи.

Будинок Возничівської початкової школи

А завершив свою трудову біографію Петро Дмитрович у Делетівській восьмирічній школі на початку 1990-років, діяльність якої й відроджував після війни.

Помер П. Д. Дубницький 29.02.2008 року, на 85-му році життя і похований в Овручі.

Та його справу гідно продовжили його діти, внуки, син Микола і донька Надія, після закінчення тієї ж Словечанської середньої школи, навчалися у педагогічних вузах Ніжина і Києва, вчителювали у рідній школі, а після аварії на ЧАЕС – навчають дітей у Брусилівському районі і на Черкащині.

Ще одна донька – Валентина, як і батко, навчалася в Коростишівському педучилищі, закінчила Житомирський педінститут ім. І. Франка, вчителювала у Черняхівському та Народицькому районах.

А всього у родині Дубницьких аж десять педагогів. Дружина Миколи – Марія Адамівна, зокрема, працювала директором Далетівської і Селезівської восьмирічних шкіл, тривалий період очолювала колектив Брусилівської ЗОШ I-III ступенів, де трудиться й нині.

Там же працює вчителем і їхній син, внук Петра Дмитровича – Петро.

У столиці навчають дітей його внуки Галина і брат Олександр, а у місті Новоград – Волинську – доньки найстаршої дочки глави династії Марії – Світлана і Людмила.

Музей історії освіти

В овруцькому районі з 25 травня 2006 року діє музей історії освіти, в якому зібрані експонати, що безпосередньо торкаються історії освіти Словечанщини. Тому на думку автора було б несправедливим не згадати про це. Звернемося до спогадів ініціатора створення музею, колишньої голови райкому профспілки працівників освіти Овруччини Мошківської Лариси Сильвестрівни.

«Ідея створити музей історії освіти Овруччини виношувалася в райвідділі освіти давно. Зрештою за справу серйозно взялися тодішній начальник районного відділу освіти Василь Наляпій, та голова райкому профспілки працівників освіти Лариса Сильвестрівна Мошківська. Ідейним натхненником і незмінним помічником була заступник голови райдержадміністрації Ольга Умарівна Абдурман.

Зі знанням справи взялися за оформлення музею місцеві художники-дизайнери Олександр Лаврищев, Віктор Белицький, Василь Гвоздь.

Охоче відгукнулися на прохання збору експонатів вчителі та жителі району. Нині в почесному списку близько 200 прізвищ, причетних до створення музею. Експонатів зібрано понад тисячу. Постійно висвітлювала новини музею кореспондент районної газети «Зоря» Марія Алешкевич.

В 2006 році відбулося відкриття музею «Древлянські джерела» в Центрі дитячої та юнацької творчості. Спочатку він складався з двох кімнат: етнографічної та кімнати історії освіти району.

Епіграфом музею стали слова митрополита Іларіона Огієнка «Бережімо все своє, рідне». В етнографічній кімнаті знаходяться предмети побуту наших предків древлян, в тому числі унікальні рушники-завіски (набожники) з древлянськими узорами, одяг, особливо цінний експонат, подарований Слобідською школою-ікона виготовлена в 1904 році в Києво-Печерській лаврі.

Всю експозицію другої кімнати музею можна поділити на певні етапи в історії розвитку освіти в районі.

Зберігаються книги, за якими навчалися діти в церковно-приходських школах, учнівські підручники та посібники для

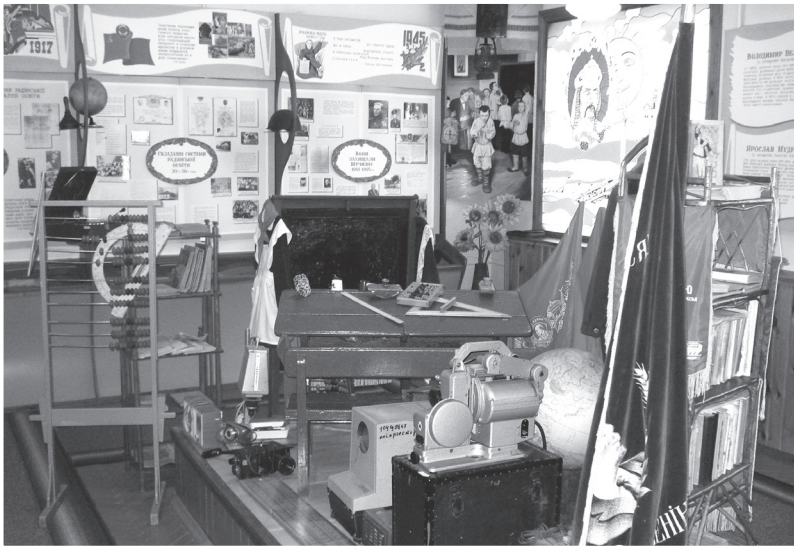
вчителів початку ХХ століття. Є тут 15 Букварів, серед яких, найстаріший, Південно-руський (1861 року видання), автор якого Тарас Шевченко.

Надзвичайно цікавими є самотутні вітражі князів Володимира-хрестителя Руси-України, Ярослава Мудрого, Петра Могили, Михайла Грушевського. Знайшли своє місце елементи інтер'єру класної і піонерської кімнат. Чимало фотографій, книг з автографами авторів, спогадів тощо.

Привертають увагу матеріали «Афганістан і Чорнобиль полська печаль», що розповідають про випускників шкіл, зокрема Героя України пожежника Миколу Ващука, який загинув під час ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС.

Через рік було оформлено кімнату «льонарство та бортництво на Поліссі», адже бортництво-це древній промисел поліщуків, а прядіння та ткацтво в краї розвивалося протягом багатьох тисячоліть.

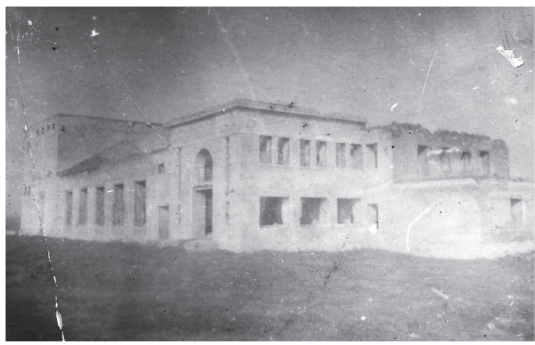
Музей повнився великою кількістю цікавих експонатів та перетворився на музейний комплекс «Древлянські джерела». В 2012 році йому було присвоєно звання «зразковий музей».

Експозиція музею освіти

Культура Словечанщини

Невідомою частиною духовного, просвітницького життя словечанської громади є культурна сфера. Значну роль в цьому відіграє Словечанський сільський будинок культури (в минулому районний будинок культури Словечанського району). Сучасна будівля будинку культури раніше була як будинок прикордонників, збудований 1936 року. По війні зруйновану будівлю відновили, і це вже був Словечанський районний будинок культури. Першим відомим довоєнним керівником будинку культури був Л. Царапора.

*Зруйнований будинок культури
в Словечному 1948 рік*

Після визволення району від нацистських загарбників, районний відділ культури очолив Микола Леонтійович Кальченко. Згодом, по розформуванню Словечанського району, він же директор Словечанського будинку культури.

По війні, коли Словечанщина лежала ще в руїнах, Словечанський будинок культури велике значення надавав організації масового дозвілля жителів району, залученню їх до художньої самодіяльності, що в той нелегкий час якоюсь мірою згладжувало нанесені окупацією рани, і непоправні втрати.

При будинку культури діяв і на даний час діє аматорський народний хор. Створений на початку 50-х років, як творчий колектив самодіяльного пісенного співу. Активна творчість колективу і неповторний пісенний репертуар побудований на місцевому матеріалі, здобули колективу широку популярність.

Колектив незмінний учасник Всеукраїнських фестивалів і конкурсів, оглядів художньої самодіяльності. Активні учасники

***Закладка фундаменту Словечанського будинку
культури 1934 рік***

колективу В. Й Кальченко (директор будинку культури), культпрацівники П. У. Левківський, В. В. Кулик (керівник хору), а також С. М. Бондарчук, Н. М. Гогунська, В. Л. Боровська, С. І. Сацук, С. В. Дякова, Д. М. Олехнович, І. Д. Гогунський, С. Л. Помінчук, М. Б. Боровський, І. Р. Левківський. Багато з них є ветеранами творчого колективу. 2010 року хору Словечанського будинку культури присвоєно звання «Народний». Про це писала газета «Зоря» №67, 2010 р.

Окремо хочеться сказати декілька слів про керівника хору Віру Василівну Воробей (Кулик) народну співачку. Свою кар'єру співачки Віра Василівна розпочала ще в 16 років, як солістка Поліського державного ансамблю пісні і танцю «Льонок». Свій чудовий голос Віра Василівна успадкувала від мами Антоніни Михайлівни, а рідна тітка Ольга передала їй любов до народних пісень (особливо обрядових). Також В.Кулик відома як невтомний збирач народного пісенного фольклору Овруччини. Переможниця обласного фестивалю «Поліське перевесло» (2006 р.), учасниця конкурсу автентичного співу «Животоки» (2010 р.) Указом Президента України нагороджена орденом княгині Оль-

ги III ступеня (2009 р.) за вагомий внесок у розвиток культурно-мистецької спадщини України.

Серед пісенних колективів колишньої словечанської зони варто приділити увагу творчому колективу Хлуплянського сільського будинку культури. Ядром колективу і невтомним творчим вогнищем сільської культури є відома, як в с. Хлупляни так і в багатьох поселеннях району дзвінкоголоса родина Іллюків. Їхні виступи чути як на районній сцені так і за її межами. А найголовніше, що пропагує ця родина пісню, пісенне мистецтво не лише під час концертів, а й вважає щоденно. Бо всі в родині причетні до роботи в сфері культури. Так Іллюк Валентина Федорівна довгий час працювала художнім керівником Хлуплянського сільського будинку культури. Їй на зміну прийшла її донька Сніжана, яка і по данний час керує вокальною групою «Полісяни», є лауреатом обласних та районних конкурсів і фестивалів. Виступи цього творчого колективу завжди відбуваються на піднесеному рівні, а мистецький азарт культпрацівників задає веселих мотивів, пройнятих любов'ю до Батьківщини рідного Полісся.

Нарада працівників культури Словечаницини нараду веде Зав культпросвіти району Кальченко М. Л.

❧

Додатковий список
Народних училищ Овруцького повіту Волинської губернії
На 1913 рік
(Овруцька зона)

1. Виступовицьке однокласне училище Гладковицької волості. Відкрите в 1904 році розміщено в власному будинку. Відпущено на утримання училища від казни 540 руб і від громади 312 руб. 75 коп. Учнів 64 хлопчики і 3 дівчинки. Учитель Іпатій Микитович Лайко утримання 400 руб, за співи 40 руб і квартира. Законовчитель диякон Михайло Павлович Тимоловський з освітою 2 класи міського училища утримання 120 руб. Вчитель гімнастики Каленник Пантелеймон утримання 25 руб.

2. Гладковицьке однокласне училище відкрите в 1890 році, розміщене в власному будинку. На утримання вчителя від казни виділялося 780 руб і від громади 420 руб. Учнів 89 хлопчиків і 10 дівчаток. Завідуюча училищем Олександра Вікторівна Любинська, з освітою за жіноче єпархіальне училище, срібна медаль «За Усердие» 6 травня 1906 р, утримання 420 руб і квартира. Законовчитель священник Ісакій Скалозубов, духовна семінарія. Вчитель Лука Антонович Болсуновський утримання 360 руб за співи 36 руб. і квартира. Вчитель гімнастики молодший унтер-офіцер Степан Лапоть утримання 36 руб.

3. Збраньківське однокласне училище відкрите в 1910 році, розміщене в громадському будинку. На утримання вчителя від казни 390 руб, від земства 110 руб і від громади 100 руб. Учнів 31 хлопчик і 5 дівчаток. Виконуючий обов'язки вчителя Іван Михайлович Кравець утримання 360 руб за співи 24 руб і квартира. Законовчитель священник Сергій Хрящевський, вибув із духовної семінарії 1 ноября 1910 р. утримання 60 руб.

4. Ігнатпільське однокласне училище. Велико-Фосенської волості. Відкрите в 1904 р. розміщене в власному будинку. На утримання вчителя від казни виділялося 540 руб і від громади 154 руб. 36 коп. Учнів 49 хлопчиків і 6 дівчаток. Вчитель Іван Сафронович Гришко утримання 380 руб за співи 24 руб. за викладання гімнастики 24 руб і квартира.

5. Людвинівське однокласне училище. Гладковицької волості. Відкрите в 1909 році. Розміщене в громадському будинку. Вчитель Полікарп Іванович Михащук. Законовчитель священник Михайло Павлович Тимоловський. Вчитель гімнастики запасний старший унтер-офіцер Іван Довженко.

6. Мало-Фосенське однокласне училище. Відкрите в 1909 році. Розміщене в громадському будинку. На утримання вчителя від казни виділялося 390 руб. від земства 110 руб. і від громади 100 руб. Учнів 27 хлопчиків і 6 дівчаток. Виконуюча обов'язки вчительки Хіонія Йосипівна Соботович.

7. Норинське двокласне сільське училище м. Норинськ Норинської волості. Відкрите в 1888 р, перетворене в 1903 р. розміщене в власному будинку. На утримання вчителя від казни виділялося 1560 руб, і від громади 542 руб. Учнів 161 хлопчик і 37 дівчаток. В1905 році при училищі відкрита безплатна народна бібліотека. Завідуючий училищем Стефан Ільч Шваб-Заставський утримання 500 руб і квартира. Законовчитель священник Сергій Фролович Ремезов, освіта духовна семінарія, утримання 150 руб. Учителі Олексій Макарович Нікітчик, Матвій Андрійович Степанюк утримання 365 руб і 30 руб за співи. Виконуюча обов'язки вчительки Олена Іванівна Гречина, утримання 375 руб, вчитель гімнастики ст. унтерофіцер запаса Тимофій Іванович Чадюк, утримання 36 руб.

8. Піщаницьке однокласне училище. Відкрите в 1909 р. Розміщене в громадському домі. Вчитель Іван Якович Самойленко, утримання 375 руб. за співи 25 руб. і квартира. Законовчитель Климент Бояковський, утримання 60 руб. Вчитель гімнастики молодший феєрверкер Петро Якимович Базильчук утримання 24 руб. На утримання училища від казни виділялося 390 руб. від земства 110 руб. і від громади 170 руб. Учнів 32 хлопчики і 4 дівчинки.

Список

шкіл Словечанського району Житомирської області.

Станом на 1. 09. 1957 р.

1. Бігунська сільська рада: Городецька восьмирічна школа; Сирницька восьмирічна школа; Далетівська початкова школа; Селезівська початкова школа; Червоносільська початкова школа.
2. Велідницька сільська рада: Велідницька середня школа; Сорокопенська восьмирічна школа; Прибитківська восьмирічна школа; Старовелідницька початкова школа.
3. Кованська сільська рада: Кованська восьмирічна школа; Червонська початкова школа.
4. Красилівська сільська рада: Красилівська восьмирічна школа.
5. Левковицька сільська рада: Левковицька восьмирічна школа; Островівська восьмирічна школа (села Левковицький Млиннок, Теклівка).
6. Листвинська сільська рада: Листвинська середня школа (Петрашівська СШ); Рокитнянська восьмирічна школа (села Возлякове, Раліоновичі, Мощаниця).
7. Лучанківська сільська рада: Лучанківська середня школа; Возничівська восьмирічна школа; Верхне-Руднянська початкова школа (села Козулі, Мацьки).
8. Можарівська сільська рада: Можарівська восьмирічна школа; Верпівська початкова школа.
9. Слобідська сільська рада: Слобідська восьмирічна школа; Середньо-Руднянська, Нижньо-Руднянська, Ясенецька початкові школи.
10. Словечанська сільська рада: Словечанська середня школа; Тхоринська середня школа; Бокиївська початкова школа; Антоновицька восьмирічна школа; Дубівська початкова школа.
11. Усівська сільська рада: Усівська восьмирічна школа; Перебродська восьмирічна школа; Ново-Руднянська початкова школа.
12. Хлуплянська сільська рада: Хлуплянська восьмирічна школа; Оленицька і Стугівщинська початкові школи.
13. Черевківська сільська рада: Білківська восьмирічна школа; Черевківська восьмирічна школа.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУТИ

1. «Овруцький Голос» 8 липня 2010 р. // То скільки ж років першій школі.
2. С. Бондаренко / Нащадки воїнських родів. стор 15-18.
3. Н. Сейко. Польське шкільництво на Волині-Житомирщині у XIX першій половині XX ст. ЖДУ ім. І. Франка 2002 р. стор 14.
4. Н. Сейко. Польське шкільництво на Волині-Житомирщині У XIX першій половині XX ст. ЖДУ ім. І. Франка 2002 р. стор 15-16.
5. С. Д. Бондаренко. Дорогами тисячоліть / нариси з історії Овруччини. Житомир «Полісся» 2008. стор 43-44.
6. Н. Сейко. Польське шкільництво на Волині-Житомирщині. стор 28.
7. С. Д. Бондаренко. Дорогами тисячоліть / нариси з історії Овруччини. Житомир «Полісся» 2008. Стор 44-45.
8. Н. Сейко. Польське шкільництво на Волині-Житомирщині. стор 29.
9. Центральний Державний Архів Ф. 707, оп. 168, спр 103, арк. 10, 12.
10. Памятная Книжка дирекции народных училищ Волынской губернии на 1914 г. Житомир 1914. стор 281.
11. Там-же стор 282.
12. Установи народної освіти Житомирської губернії. І. Афанасьєв - Житомир 1924 р. стор 9.
13. Розвиток народної освіти на Житомирщині за 40 років радянської влади. Житомир 1957 р. стор 10.
14. С. Д. Бондаренко. Дорогами тисячоліть / нариси з історії Овруччини. Ж «Полісся» 2008 стор. 50.
15. Там-же стор 56.
16. Розвиток народної освіти на Житомирщині за 40 років радянської влади. Житомир 1957 р. стор
17. Там-же стор 14.
18. Архів автора.
19. С. Бондаренко. Кризь Віки. «Полісся» 2011 р. стор 14-18.

20. Історія міст і сіл Української РСР Житомирська область К. УРЕ, 1973.

21. Спогади колишнього завідуючого Словечанським відділом народної освіти Сівковича М. В. (архів автора).

22. Зоря. 4 квітня 2004 р // Овруч.

23. С. Д. Бондаренко. Дорогами тисячоліть / нариси з історії Овруччини. Ж. «Полісся», 2008. Стор 197.

24. Історія Антоновицької ЗОШ I-II ступенів. «рукописний текст» зберігається в Антоновицькій школі.

25. Спогади вчительки Можарівської М. О.

26. Зоря №14 2009 р. // Знати історію рідно краю.

27. Установи народної освіти Житомирської губернії. І. Афанасьєв. Ж. 1924 р.

28. Памятна книжка дирекции народных училищ Волынской губернии 1914 г. Ж. стор 288.

29. Зоря// Щорічно в останню неділю червня.

30. Спогади колишнього директора Бігунської ЗОШ I-III ступенів. Куліш Антоніни Панкратівни «архів автора».

31. Патріот Батьківщини №43. 1946 р // Розпочали будівництво школи.

32. Архів автора.

33. С. Д. Бондаренко. Кризь віки. Ж. «Полісся» 2011. Стор 49.

34. Памятна книжка дирекции народных училищ Волынской губернии 1914 г.

35. Гримашевич В. С. Гримашевич В. В. Історія Городця арк. 6 «рукопис зберігається в Городецькій школі».

36. С. Д. Бондаренко. Кризь віки. Ж. «Полісся» 2011. Стор 111.

37. Історія Городецької школи. Арк. 10.

38. Там-же арк. 11.

39. Історія Красилівської ЗОШ I-II ступенів.

40. Районний архів.

41. Особова справа Селюченка А. О. арк. 3

42. Особова справа Селюченка А. О. арк. 4-8.

43. Архів автора.

44. Зоря №14. 2009. // Знати історію рідно краю.

45. Архів Петрашівської во ім'я святителя Миколая церкви.
46. Матеріали з історії Листвинської школи.
47. Архів Петрашівської Св. Миколаївської церкви.
48. Памятная книжка дирекции народных училищ Волынской губернии 1914 г.
49. Зоря. 23 листопада 2012 р. // Ювілей відзначила гостинно шкільна Листвинська вся родина.
50. ДАЖО. Дело Волинского депутатского собрания. 1825-1865 гг.
51. ДАЖО. Щорічний звіт про стан церковно-приходських шкіл у 1903-1904 рр.
52. Памятна книжка дирекции народных училищ Волынской губернии. 1914 г.
53. Історія Левковицької ЗОШ І-ІІ ступенів. стор2. «рукописний текст».
54. Там-же стор 3.
55. Там-же стор 6.
56. Теодорович. Историко статистическое описание церквей и приходов Волынской епархии. Почаев. 1888 г.
57. Архів церкви Різдва Пресвятої Богородиці.
58. С. Д. Бондаренко. Кризь віки. / документально-історичні нариси адміністративних одиниць Овруччини. стор 238.
59. Памятная книжка дирекции народных училищ Волынской губернии на 1914 г. стор 289.
60. Історія Велідницької середньої школи. «рукописний текст зберігається в шкільній бібліотеці».
61. Матеріали надані директором Велідницької школи Паніною В. В.
62. Спогади Паніної В. В. «архів автора».
63. Альбом «Батьківщини вірний син» зберігається в Велідницькій школі.
64. Історія Велідницької школи «рукописний текст».
65. Матеріали надані бібліотекарем Велідницької школи Погребною К. П.
66. Зоря 12 червня 2012 р. // Священна колиска любові й до-

бра Покалівській школі виповнилося 150 років.

67. Памятна книжка дирекции народных училищ Волынской губернии 1914 г. стор 302.

68. Історія Покалівської ЗОШ I-III ступенів. «рукописний текст зберігається в Покалівській школі».

69. Там-же стор 12.

70. Історія міст і сіл Української РСР Житомирська область. К. УРЕ, 1973.

71. Там-же.

72. Історія Словечанської ЗОШ I-III ступенів «рукописний текст зберігається в школі».

73. Памятная книжка дирекции народных училищ Волынской губернии на 1914 г. стор 287.

74. Історія міст і сіл Української РСР Житомирська область. К. УРЕ, 1973.

75. Історія Словечанської школи.

76. Матеріали надані колишнім директором Словечанської школи Сівковичем М. В.

77. Історія Словечанської ЗОШ I-III ступенів.

78. Спогади Сівковича М. В. «архів автора».

79. І. Афанасьєв. Установи народної освіти Житомирської губернії Ж. 1924. стор 10.

80. Памятна книжка дирекции народных училищ Волынской губернии на 1914 г. стор 306.

81. С. Д. Бондаренко. Кризь віки Житомир «Полісся» 2011. стор 345.

82. Історія Хлуплянської ЗОШ I-II ступенів «рукописний текст зберігається в школі».

83. С. Д. Бондаренко. Кризь віки Ж. «Полісся» 2011. стор 364.

84. Історія Хлуплянської ЗОШ I-II ступенів.

85. Там-же

86. С. Д. Бондаренко Кризь віки Ж. «Полісся», 2011. стор 364.

87. Памятная книжка дирекции народных училищ Волынской губернии 1914 г. стор 307.

88. Архів автора.

89. Історія Черевківської ЗОШ I-II ступенів «рукописний текст».

90. Теодорович. Историко статистическое описание церквей и приходов Волынской епархии.

91. Історія Лучанківської ЗОШ I-III ступенів «матеріал музею історії освіти на Овруччині».

92. Там-же.

93. С. Д. Бондаренко. Кризь віки. 2011. стор 199.

94. Історія Лучанківської ЗОШ.

95. С. Д. Бондаренко. Кризь віки. Ж. «Полісся» 2011. стор 317.

96. Історія Слобідської ЗОШ I-II ступенів.

97. Там-же.

98. Памятная книжка дирекции народных училищ Волынской губернии. 1914 г. стор 319.

99. І. Афанасьев. Установи народної освіти Житомирської губернии. Ж. 1924. стор 9.

100. Історія Тхоринської ЗОШ I-III ступенів.

101. Там-же.

102. Памятная книжка дирекции народных училищ Волынской губернии 1914 г. стор 289.

103. Овруцька громада 14 травня 2010. // Лучанківській школі-110.

104. Зоря 26 січня 1996. // Так ми росли і вчилися.

105. Зоря 18 червня 2008. // До школи як до матері-з поклоном.

106. Зоря 3 вересня 1970. // Школі 60 літ.

107. Зоря 3 жовтня 1995. // Свято для всіх.

108. Школи рідного краю / під ред. М. К. Сюравичка. Житомир 2001. стор 215.

109. Школи рідного краю / під ред. М. К. Сюравичка. Житомир 2001. стор 218.

110. Школи рідного краю / під ред. М. К. Сюравичка. Житомир 2001. стор 216.

111. Там-же стор 217.

О. І. Горбачевський

**Нариси з історії освіти Словечанщини та
Овруччини**

Монографія

Верстка, макетування – П. Дубровський
Обкладинка – А. Стужук
Коректор – Г. Шадура

Віддруковано в МПП «Тріада С»
м. Коростень, вул. Жовтнева, 52
тел.: (04142) 5-00-03.
e-mail: triadas-kor@bigmir.net
Суб'єкт видавничої справи Стужук В. М.
свідоцтво ДК №5148 від 07.07.2016 р.

Підписано до друку _____.